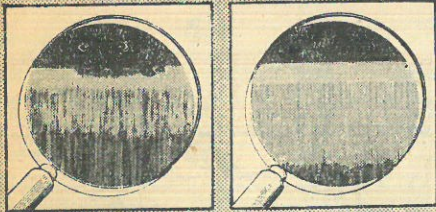

PERMA-SHARP ÇELİK SANAYİ A.Ş. 'nin son aşaması:

ULTİMA'nın zırhı ve traşınızın konforu

- 1) Dış etkilere açık bir traş bıçağının kesici yüzünün, elektronik mikroskopta 100 defa büyütülmüş fotoğrafı.
- 2) Dış etkilere kapalı Ultima'nın kesici yüzünün, elektronik mikroskopta 100 defa büyütülmüş fotoğrafı.

Traş bıçaklarının kesici yüzleri sandığından daha hassastır. Küçük bir dokunma, elden ele dolaşma; hatta kâğıt ambale, daha kullanılmadan, önemli ölçüde yıpratır traş bıçağını. Bu nedenle, üstün kaliteli bir traş bıçağı "fabrikadan traş makinanıza" el değmeden girendir. Ultima, gerçek paslanmaz çelikten ürettiği için, korkusuzca "çiplak" olarak girer özel metal koruyucunun içine. (Ve burada kesici yüzlerine hiç bir şey değmez.) Bu özel koruyucu, ayrıca, vakumlu bir ambalajın içinde sunulur. Ultima, böylece, tüm dış etkilere korunmuştur. Size ulaşana kadar, bir toz bile değmez Ultima'ya. Ve siz, Ultima'yı, kesici yüzüne el değdirmeden aktarabilirsiniz makinanıza. Bütün bu özellikleriyle bir Ultima bugüne kadar tatmadığınız, tatlı, yumuşak, konforlu bir traş sağlar size. Nice nice traşlar boyu . . .

ÖNEMLİ!
Ultima'yı, tek olarak değil, 5 adetlik özel koruyucusunda isteyiniz. Çiplak bıçak en ufak darbeden zedelenir ve keskinliğinden önemli ölçüde kaybeder.

ULTİMA
"Tekniğin şaheseri"

(Grafika & Maya : 746 — 66)

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

TEMMUZ 1976

İÇİNDEKİLER: ~~~~~

Yurt Dışındaki İşçilerimizin Folkloru Üzerine	Dr. Nevzat GÖZAYDIN
Âşık Sefîlî Ali Üzerine Yeni Bilgiler	Cahit ÖZTELLİ
Devrent Deresi Türküsü	Dr. Mehmet TUĞRUL
Telli Gelin Türküsü'nün Ordu Rivayeti	Şükrü KARA
Telli Gelin Türküsü'nün Tefenni Varyantı	Ahmet YAMACI
Halk Ozanı Şerife Soykan (1879 - 1944)	Ali Rıza ÖNDER
Eski İçil'de Abdallar	Sıtkı SOYU
IV. İstanbul Festivali'nde Yer Alan Folklor Olayları — Turizm ve Tanıtma Bakanlığı 21 - 25 Ağustos'ta Yapılmak üzere Türkiye Yöresel Halk Oyunları Yarışması Düzenledi	T. F. A.
Eski İstanbul'da İnançlar ve Gelenekler	Malik AKSEL
IX. Ohrid Festivali'ne İst. Turizm Folklor Derneği Katılıyor	T.F.A.
Ünlü Ozan Seyrani ve Heykeli Üstüne	Kâzım YEDEKÇİOĞLU
Giyim - Kuşam Sözlüğü — 2 —	Wolfgang İbrahim CREMERS
Bir İpsala Masalı : Şaklacıkla Baklacık	Dr. Saim SAKAOĞLU
Yazar Adlarına Göre 16. Cilt İndeksi (İçindekiler)	T.F.A.

SAYI : 324

KURUŞ : 300

16. CİLDİN SON SAYISI

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

800'den fazla şube ile
HER YERDE HER ZAMAN
hizmetinizde

T.C. ZIRAAT BANKASI

(Basın : 60132 A. 20224 — 67)

(Folklor : 69)

(Folklor : 68)

**EN KÜÇÜK
TASARRUFLARINIZA,
BÜYÜK
TASARRUFLARINIZ
GİBİ DEĞER
VEREN BANKA**

AKBANK

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

7697

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALK BİLGİSİ DERGİSİ

KURUCUSU VE SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

No. 324

TEMMUZ 1976

YIL : 27 — CİLT : 16

YURT DIŞINDAKİ İŞÇİLERİMİZİN FOLKLORU ÜZERİNE

Yazan : Dr. Nevzat GÖZAYDIN

Bundan bir yıl kadar önce bu dergi sayfalarında yer alan bir yazımda (1), özellikle Almanya'da çalışan işçilerimiz arasında meydana gelen folklor olayları üzerinde durmuş ve bazı tekliflerde bulunmuştum.

Son iki yıldan beri, petrol üreten ülkelerin davranışları, para ve altın borsasının çeşitli sebeplerle sık sık dalgalanması, iş piyasasının karışması ve işsizliğin artması, işçilerimizin çalıştığı ülkenin vatandaşlarının yabancı işçilere karşı giderek antipati duymaları v.b. gibi olaylar, işçilerimizin yurdumuza dönme hızlarını gün geçtikçe arttırmaktadır. Bütün bunlara rağmen, Avrupa'da çeşitli milletlerin kültür tesirlerinde kalmış olan ve kalmağa devam eden, bu «gurbet kuşları» üzerinde adı geçen yazımda söz ettiğim derleme, sruşturma ve araştırmaların yapılmasının planlandığına veya en azından düşünüldüğüne dair hiç bir belirti yoktur.

Bu yazımda, özellikle Almanya'da çalışan vatandaşlarımız arasından çıkan bazı halk sanatçıları (ki bunlar Türkiye'de ya hiç tanınmamakta veya çok az tanınmaktadır) tarafından söylenen parçaların adlarını saymak ve bir - iki parçanın metnini vermekle yetineceğim. Sadece bir kısmını verebildiğimiz şu kısa liste de, biz folklorcuların bu sahadaki işinin ne kadar önemli ve acil olduğunu, bazı özel ve resmi kuruluşlara anlatmağa faydalı olacaktır, sanıyorum.

Daha çok gurbet acısı, yalnızlık, mahrumiyet ve sıkıntıların dile getirildiği bu parçalar, «kaset-band» dediğimiz ses şeritleri ile Avrupa'nın neredeyse en ücra köşesinde bile bulunan vatandaşlarımızın dertlerine tercüman olmaktadır. Böylesine geniş bir yayılma alanı bulan bu ucuz ticari yolun, işçilerimizin üzerindeki tesiri-

nin ne kadar kuvvetli olduğu da, kolaylıkla görünen bir gerçektir.

Bütün bunların göz önünde tutulmasını ve bir an önce gerekli çalışmalara başlanılmasını, TÜRK FOLKLORU'nun geleceği bakımından ısrarla dilemek ve listemize geçmek istiyorum.

Huri SAPAN'dan «Buna aşk mı diyorsun?, Yaşantımdan apayrı, Dertli gönül, Hasret, Hayatım sana bağlı, Kendimi arıyorum, Kolunu görmedin mi?, Hor mu kokladı ellerin?, Gurbetteki sevgilim, Acı hayat, Karanlık geceler, Ağlıyor musun?»

Mersinli İSMAIL'den «Ayrılmayalım Zeyno, Öldüğüm gün, Eyi attığım dallar kırılıyor, Anası evine gezmeye gelmiş, Bir satır mektup yaz, Son mektup, Resmine bakıyorum, Suna gelin su doldur, Sultanım di gel, Ağlama yavrum, Bir nazar eyledim, Bir güzele şaka ettim».

Ali Rıza EZGİ'den, «Köy muhtarı, Kars'ın köyleri, İşçiler, Elesker, Elde moda var, moda, Memur bey, İnsanlık değildir, Gözden düşersin, Köylü kardeş, Gerdanına kurbanım, Mini etekli kızımız, Kars'ın kazaları, Dikemedim derdimi, Candan geçer, Ceylan, Giden fakirin göçüne».

Âşık YOKSULI'den, «Zeynep, Ağardı saçların, Nenni, Dost Mahzuni, Doktor, De bizim eller, Kardeş, Zamlar olmasa, Gel eylenek Bu yarıy senden aldım, Oy canan, Vay dünya, Gül yüzüm, Bizim elde».

Bedri AYSELİ'den, «Çilekeş gönlüm, İçtiğimiz rakı olsun, Kezban, Dilek pınarı, Ben herşeye razıyım, Kördüğüm olmuş dertlerim, Yüksek ayvanlarda bülbüller öter».

Selahattin CESUR'dan «Efkâr dünyası, Aşk mahkûmu, Kötü kalp, Felek vurgunu, Mahkemeye versem asarlar, Gitme, Yağmur duası, Seni

Allah verdi kimse alamaz, Hayat mektebi, Aşk çobanı»,

Gülcan OPEL'den, «Şam tatlı, Sabrın sonu selâmet, Komşunun oğlu, Aylarla selam, Kalbin kapısı, Müzeyyen, Almanya'da garip kaldım, Gravati naylon, Handan, Alidir benim imanım, Kayıp olan saadet, Hendek hendek atladım, İndim bahçeye, Aşkın ateşi, Sevmek için»,

Koryanalı Hüseyin KÖSE'den, «Maçka, Zaffer kokusu geldi, Rum muhafız alayı, Anlatayım sizlere Avusturya'dan, Beş Parmak dağlarında, Yeşil çiçekler gibi Akçaabat, Siksara oyun havası, Karadağ'ın suları»,

Selâhattin BÖLÜK'den, «Şehit Konsolosumumuzun ağıtı, Kara toprakları sarasım geldi, Muradına ermiyen Mustafa, Kanlı gömlek, Sebebin sensin doktor, Telli senem, Aşkın ateşi, Yarım senden ayrılalı, Elif ile İsmail, Muratsız gelin».. ve daha birçokları...

Birkaç metni aktararak yazımıza son verelim :

SOLDUM ALMANYA (Şenay ŞENSES okuyor)
Beş tane yavrumu bıraktım geldim
Sana iş bulmaya geldim Almanya
Ben de bir insanım, bir köle değil
Çekilmez derdinden öldüm Almanya.

Başkadır yuvamın ekmeği aş
Bulunmaz dünyada bir tane eş
Neyleyim olmuşum gurbetin kuşu
Kırđın kanadımı kaldım Almanya.

Gönül muhabbeti daha mı çeksin?
Yavrularım bensiz boyun mı büksün?
Babasız yuvada baykuş mu ötsün?
Doymadan hayata soldum Almanya.

DOM KİLİSESİNDE KILINDI NAMAZ
(Veli ÇIRPAN okuyor)

Dağıçlar da beni suda buldular
Dom kilisede cenazemi kırdılar
Hocasız talkını burda verdiler
Yüce taşıma da baykuşlar indiler
Türkiye'den de sildirmeyin künyemi
Ortahisar'da da yapman gelen bayramı
Yavrularda beklemesin yolları
Emaneti Allah'a ettim onları
Kanadım kırıldı çöllerde kaldım
Ecel nefesini da annem ırmaktan aldım
Zalim kader de beni gurbette buldun
Cenazemi de yurttan uzakta koydun.

1) Türk Folklor Araştırmaları, c. 16, sayı :
307 (Şubat 1975), sayfa : 7217 - 7218.

Bize gelen KITAPLAR

● M. Âdil Özder : «MUHİBBİ İLE ESMAHAN HİKÂYESİ». Eserin başında yazarın «Birkaç Söz»'ün ve Hikmet Dizdaroğlu'nun «Muhıbbi ile Esmahan Hikâyesi Üzerine» başlıklı yazısından sonra Aşık Muhıbbi (Kaya Salih)'nin Aşık olması, hayat hikâyesi, karşılaşmaları, gezileri, şiirleri, ölümlü. Yararlanılan kaynaklar, Sözlük. Yazarın kendi yayını. İsteme adresi : Âdil Özder, I. Cad. No. 89/10, Bahçelievler - Ankara, 23 X 16 cm. boyunda, 74 sayfa, 15 lira (Ankara, 1976).

● Yusuf Gül : «TUNCELİ'DE ŞAVAKLAR». Şavaklar ve Şavak Folkloru hakkında geniş bilgi. Köylü çalışmaları, Doğum ve çocukluk çağı, Düğün Âdetleri, eğlenceler, Öyküleriyle Şavak türküleri, Yatırlar, İnanışlar, Giyim - Kuşam, Yemekler, Halk hekimliği, Hikâyeler, Efsaneler Masallar, ve diğer folklor malzemesi. Kitabın arka kapığında yazarın biyografisi yer almaktadır. Kitap, yazarın şu adresinden edinilebilir : Yusuf Gül, Elâziğ Müzesi asistanı, Elâziğ. Eser, 19 X 14 cm. boyunda, 112 sayfa 20 lira (Ankara, 1976).

● Kemal Bülbül — M. Âdil Özder : «ARDANUÇLU AŞIK EFKÂRİ». 76. yaş ve 56. sanat yılı dolayısıyla. Hayatı, aşık oluşu, Karşılaşma yaptığı ozanlar, Hikâyeleri, Toplu deyişlerinin listesi, Deyişlerinden bazı örnekler. Hotey - Der Yayınları, Ozanlar Dizisi, No. 2. İsteme adresi : Hotey - Der (Halk Ozanlarını Tanıtma ve Eserlerini Yaşatma Derneği), Orta Sokak, İnkılâp Mahallesi, No. 18/A, Ulus - Ankara. Eser, 19,5 X 13,5 boyunda, 40 sayfa, 10 lira.

● Cahit Öztelli : «UYAN PADİŞAHIM». Yazarın «Sunuş»undan sonra, Padışahlar, Ayaklanmalar, Girit Savaşları, Türk - Rus Savaşları, Pilevne Savaşları, Önemli Savaşlar, Macar İllerinde, Budin Savaşları, Belli Kişiler, Napolyon Mısır'da, Depremler, Zamandan şikâyet destanları, Kıtlık destanları, Büyük yangınlar, Hastalık salgınları bölümlerini kapsayan eserde, türlü sebeplerle padişahlara hitap eden sitem, şikâyet, yüceltme şiir ve destanları ile şiirlerin altında dipnotları ve sözlük yer almaktadır. Milliyet Yayınları, Türk Klâsikleri Dizisi, 15. Kitap, ciltli - kuvertli, 20 X 14 cm. boyunda, 688 sayfa, 50 lira (İstanbul, 1976).

Sazşairleri :

SEFİL ALİ ÜZERİNE YENİ BİLGİLER

Yazan : Cahit ÖZTELLİ

Türk Folklor Araştırmaları'nın — Aralık 1975 tarihli, 317. sayısında Aşık Sefil Ali için bir yazım çıkmıştı. Onun, 19. yüzyılın birinci yarısında doğduğunu, o dönemin karışık olayları içinde yaşadığını, kendisinin Bektaşî olduğunu bildirmiştim.

Bu yazım dergide çıktıktan sonra değerli dostum sayın Cemil Cahit Güzelbey Gaziantep'ten bir mektup göndererek yeni bilgiler verdi. İlgili bölümü aşağıya alıyorum. Güzelbey'e teşekkür ederim.

Sayın Cemil Cahit Güzelbey, Sefil Ali konusunda bizi aydınlatan mektubunda şunları bildiriyor :

Antep'li Sefil Ali adında bir şairin varlığını ilk kez, Gaziantep savunmasına yedek subay olarak katıldıktan sonra 1340 — 1342 (1921 — 1923) yılında yayınladığı «Hübb-ü İstiklâlin Abidesi Gaziantep'in Müdafası» adlı kitabından, Lohani Zâde Mustafa Nureddin'in kaleminden öğrendim. Bu kitabın 20. sayfasında yer alan bilgiyi aynen aktarıyorum :

«Mısırlıların zulümlerine en birinci delil üserra meyânında bulunan Antep'li Sefil Ali'nin o zaman yazmış olduğu âtidedeki destandır. Bizden selâm eyle Antep'e hâme De ki, onlar çok çok figan ettiler Ne demiş veznile elimde hâme Yazarken göz yaşın revan ettiler.

Bağladılar sıra sıra elimiz
Haleb-i Şehba'ya döndü yolumuz
Duttular Araplar sağ-u solumuz
Döğerek kocayı civan ettiler
Şimdilik bir derde olduk giriftar
Rûzu şeb işimiz oldu ah-u zâr
Elimize geçse girerdik mezar
Zulmu bize gayet yaman ettiler

Anneler ağlıyor, dokerler yaşı
Hamza Bey sacı sönmez atası
Kale kapısına koydular başı
Cennet gibi şehri vıran ettiler
Şeyh Bekir de mahbus oldu iki gün
Neler yapar imiş çarh-ı gerdum
Şimden sonra güman olmamız memnun
Cihanı gözlere zindan ettiler

Haleb-i Şehba'dan çıktık bilerek
Ayağımız yalın, diken delerek
Göz yaşını döküp, gâhi silerek
Yakıp ciğerimiz kebab ettiler

Handak kalesine döndük, yürüdüğ
Birbirimizin elin tutup sürüdüğ
On gün bu yollarda kaldık, çürüdüğ
Sanki başımıza ferman ettiler

Yolun çamuruna battık, geberdik
Merküb'u, çizmeyi attık, geberdik (1)
Samanlı Necib'de yattık, geberdik
Öküz ahırına mihman ettiler

Kayık ile geçtik Âsi Suyu'ndan
Yıldık Arapların kötü huyundan
Ayyaşlık onların vardır soyundan
Zira bizi suya kurban ettiler.

Sefil Ali'nin başka parçaları var mı? Gaziantep'te bunu araştırıyorum. Şirde geçen olay Mısırlı İbrahim Paşa'nın Nizip savaşından sonraki çağa aittir. Gaziantep'li'lerden kurulu bir millis birliği asıl ordunun bozulması üzerine savaş alanından ayrılmış. Antep'i İbrahim Paşa'nın istilâsı üzerine, eli silâh tutanlar dağa çıkmış. Bunların şehre dönmesi için İbrahim Paşa'nın yayınladığı bir bildiri Şer'i Mahkeme sicillerinde yer almaktadır.»

Güzelbey'in sözleri burada bitiyor. Gerçekten değerli bilgi veriyor. Benim verdiğim tarihlere de uyuyor. Nizip savaşı 1839 yılında oldu. Türk ordusunun başında bulunan Hafız Paşa'nın cahilliği ve idaresizliği yüzünde yenilince askerden çoğu tutsak oldu. Sefil Ali de bunların içindedir. Bu konuda, savaş başlamadan önce Ali'nin başka bir destanı da var. Gelenek olduğu üzere her iki tarafın komutanlarını konuşturuyor (2). Son dörtlüğü şöyle :

Aşık Ali der ki : söylerim dilde
Bin iki yüz elli beşinci yılda
Çekerler havfını yedi kıral da
Nizib'in üstüne destan benimdir

Demek ki Sefil Ali gençliğinde Nizip savaşına katılmış, tutsak olmuş, kurtulmuş, aradan yıllar geçmiş ve benim bu dergide yayınladığım şiirleri yazmış. Yani ikisi arasında 25 yıl kadar bir zaman geçmiş. Şimdi ozanımızın yaşamı ol-

1) Merküb : Sarı meşinden yapılan bir çeşit ayakkabı (Arapça). Gaziantep'te hâlâ giyilen bir yemeli.

2) Bütünü için bakınız : Cahit Öztelli, UYAN PADİŞAHIM, Milliyet Yayınları, Türk Klâsikleri Dizisi, 1976. S. 555.

DEVRENT DERESİ TÜRKÜSÜ

Derleyen : Dr. Mehmet TUĞRUL

Bu türkü, bir kış günü develeriyle yük taşıyan yolda tipteye tutulup donerek ölen Veli ve Musa adında iki kişi için yakılmıştır. Türküyü verenlerin kimisi olayın Çal ilçesi yöresindeki «Akdere Devrendi» denilen köy yakınlarında geçtiğini sanıyorlar. Akdere'de bize türkü verenler ise olayın kendi köylerinde değil. Buldan ilçesine bağlı Devrent köyü yanındaki dereye geçtiğini, ölenlerin de Gölemezli köyünden Kuru Ali'nin Musa ile Meneviş'in Veli olduğunu, Eynesöl'den kendi köylerine giderken öldüklerini söylüyorlar.

Türkü, 1942 ve 1943 yıllarında Çovaşlı, Deşdemir, Akdere ve Mahmutgazi köylerinde altı kişiden derlendi. Bir parça altı haneli, dört parça dörder haneli birisi de iki hanelidir. Haneler beşer dizelidir. Her hanenin son iki dizesi «bağlantı» olup uyak ve müzik bakımından öteki üç dizeden ayrılıyor ve kimi hanelerde değişikliğe uğramadan tekrarlanıyor. Altı parçada tıpatıp uyum yok. Yere ve kişiye göre değişikliğe uğramış. Değişim incelemelerine yarayacağını umduğumuz için parçaların hepsini birlikte sunuyoruz.

Türküyü veren kaynaklar şunlardır :

1. Hüseyin Çomak, Çal ilçesi Medele (Yeşiloba) köyünden, 40 yaşında, kemane çalarak geçimini sağlar.
2. Hasan Gümüş, Çal-Çovaşlı köyünden, 32 yaşında, çiftçi.
3. Süleyman Salın, Akdere köyünden, 32 yaşında, çiftçi.
4. Ahmet Eşmeli, Akdere köyünden, 40 yaşında, çiftçi.
5. Süleyman Ersarı, Mahmutgazi köyünden, 36 yaşında, işçi.
6. Halil İbrahim Balcı, Deşdemir köyünden, 35 yaşında, çiftçi.

dukça aydınlanmıştır. Elimizde de epeyce şiiri var. Bu şiirlerden birisini başka bakımdan önemli bulduğum için Sivas Folkloru dergisinde (sayı 37, Şubat 1976) yayımlanmıştır.

Yalnız Sefil Ali'nin nereli olduğu işi yine karanlıkta kalır gibidir. Ama, bence, karnelere bakarak Sivas, Çorum bölgelerinden olduğu düşüncesi üstün geliyor. İleride daha başka şiirleri ele geçtiğinde kesin bir sonuç almak olanağı doğar her halde.

Türkülerin sırası kaynakların sırasına uygundur.

— 1 —

Devrent deresinde kar gene bastı
Sağımdan solumdan tufanlar esti
Silada yavuklum umudu kesti
Devrent dereleri dar geldi bana
Ecelsiz ölümler zor geldi bana
Devrent deresinden biz de geçelim
Silaya varmaya yollar açalım
Devenin kârından biz vazgeçelim
Devrent dereleri böyle bir yerde
Zülüfler oluyor yüzüme perde
Evimizin önünde bir dölüm (dönüm) avlı
Avlının içinde kır atım bağı
Musamı sorarsan bir evin oğlu
Yanmadık mı kaldı bu yiğitlere
Cennet mekân olsun bu şehitlere
Belimi yastadım sarı kayaya
Yükümü yüklettim tülü (tüylü) mayaya
Canımı değiştirdim gayma (kâğıt) paraya
Devrent dereleri dar geldi bana
Ecelsiz ölümler zor geldi bana

Değirmene vardım yükümü yıktım
Kaldırdım kafamı havaya baktım
Ben bu tatlı canı ucuz sattım
Kudretten karadır Musamın kaşı
Her daim böyledir feleğin işi

Devrent deresinde kar bulamadım
Yıkıldı devemi kaldıramadım
Kalmışım ben tufanda kurtulamadım
Devrent dereleri dar geldi bana
Ecelsiz ölümler zor geldi bana

— 2 —

Devrent deresini kar gene bastı
Sağımdan solumdan tufanlar esti
Üşüdü el ayak çigeri kesti
Üçümüzün kabri bir yerde olsun
Yiğitler mekânı cennette olsun

Değirmenin bendine yükümü yıktım
Katarladım deveyi katarla kattım
Kafamı kaldırdım havaya baktım
Ağlasın da ağlasın anam ağlasın
Benim de tülü mayamı kimler bağlasın

Devrent çayları da arpayla doldu
Veli oğlanın gözlerini kargalar oydu
Ala canlı iken de kabire kondu
Ağlasın ağlasın anam ağlasın
Benim kara mayamı kimler bağlasın

— 5 —

Evlerinin önünde bir dölüm avlı
Avlının içinde bir tülüm (tüylüm) bağı
Bu arpanın da ağası (sahibi) Buladan dağı

Ağlasın ağlasın anam ağlasın
Benim kara mayamı kimler bağlasın

— 3 —

Devrent deresini kar gene bastı
Sağımdan solumdan tufanlar esti
Deviyerin anama sel bizi bastı
Devrent dereleri dar geldi bana
Vadesiz ölümler zor geldi bana
Devrent'e varmaya halim kalmadı
Yoldan geçen yolcular bizi almadı
Dünyanın malında gözüm kalmadı
Ağlasın ağlasın anam ağlasın
Tülü besireğimi (devemi) duda bağlasın

Devrent deresini duman pürüdü
Yedi deve ile Musam yürüdü
Kollarım kırıldı çigirim çürüdü
Devrent dereleri dar geldi bana
Vadesiz ölümler zor geldi bana

Arkamı dayadım sarı kayaya
Yükümü yüklettim tülü mayaya
Canımı değiştirdim gayma paraya
Ağlasın ağlasın anam ağlasın
Tülü besireğimi duda bağlasın

— 4 —

Devrent deresini kar gene bastı
Sağımdan solumdan tufanlar esti
Analar babalar umudu kesti
Yatırdım devemi kaldıramadım
Kaderim böyleymiş ben bilemedim

Devrent'e varmaya mecal kalmadı
Yoldan geçen atılar bizi almadı
Dünyanın malında gözüm kalmadı
Yatırdım devemi kaldıramadım
Tecellim böyleymiş ben bilemedim

Devrent deresinde üç yiğit buydu
Velimin gözlerini kargalar oydu
Anam habarını yolcudan duydu
Söyleyin anama bana ağlasın
Tülü besireğimi duda bağlasın

Devrent deresinden biz de geçelim
Silaya varmaya yollar açalım
Devenin kirasından da vazgeçelim
Yatırdım devemi kaldıramadım
Tecellim böyleymiş ben bilemedim

Devrent deresine yağıyor karlar
Esiyor hoyrazlar (poyraz) çevirdi tufan
Geçen yolculardan olmadı derman
Ağlasın ağlasın anam ağlasın
Tülü mayalarımı yarım bağlasın
Devrent deresini kar gene bastı
Elimin kolumun canımı kesti
Acap bir daha görür mün o nazlı dostu
Ağlasın ağlasın anam ağlasın
Körpe kuzularla gönül eğlesin
Devrent deresi de bir zehil (derin) dere
Acap bir daha varır mın eve
Ağlasın ağlasın anam ağlasın
Körpe kuzularla gönül eğlesin
Uyardım dayandım sarı kayaya
Yükümü yüklettim tülü mayaya
Kendimi değiştirdim gayma paraya
Ağlasın ağlasın anam ağlasın
Tülü mayalarımı yarım bağlasın

— 6 —

Belimi dayadım sarı kayaya
Yükümü yüklettim tülü mayaya
Aklımı değiştirdim gayma paraya
Devrent dereleri dar geldi bana
Ecelsiz ölümler zor geldi bana
Devrent dereleri kan ile doldu
Musamın gözünü sensarlar oydu
Elim üşüdü de bedenim buydu
Devrent dereleri dar geldi bana
Ecelsiz ölümler zor geldi bana

MAHALLİ HALK OYUNLARI YARIŞMASI AÇILIYOR

Türk Halk Oyunlarının özünü koruması, bilinmeyen oyunların tanınması, çeşitli kuruluşlarca sürdürülen çalışmaların değerlendirilmesi amacı ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı 21 - 25 Ağustos tarihleri arasında ülke çapında bir MAHALLİ HALK OYUNLARI EKİPLERİ YARIŞMASI açmıştır.

Bu tarihler arasında yapılacak KIRŞEHİR FESTİVALİ içinde yer alacak yarışmanın duyurusu bütün Valiliklere ve Turizm Bölge Müdürlüklerine gönderilmiştir.

Türk Folkloru uzmanları tarafından değerlendirilecek mahalli ekiplerin, oyun ve giysilerinin aslına uygun olması, bilinen oyunlar yanında bugüne kadar bilinip de oynanmayan oyunların derlenmesi ve oyunların otantik olması derecesine girmelerine neden olacaktır.

Valilikler, Turizm Bölge Müdürlükleri ve Turizm Tanıtma Bakanlığı, yarışmaya katılma için gerekli bilgi ve dokümanları yarışmaya katılma için gerekli bilgi ve dokümanları yarışmaya katılmak isteyen ekip ve kuruluşlara göndermektedir.

TELLİ GELİN TÜRKÜSÜ'NÜN ORDU RİVAYETİ

Derleyen : Şükrü KARA

Vakti zamanında bir genç evlenir. Evliliğinin devresi günü askere çağırılır. Uzun müddet sürer askerliği. Yıllar bitip tükenmez. Kalbi sıra özlemleriyle yanıp tutuşur. Memleketi, ailesi ve de çok sevdiği, doyamadığı karısı gözlerinde buram buram tüter, özlemlerle biter erir.

Aradan onbeş yıl geçer, bizim askerinin rüyaları gerçekleşir. Vatan borcu bitmiştir. Birer yıl gibi gelen günler bitmiştir. Alır teskereyi. Koyulur yola. Ha babam da babam yürür de yürür.

Yolda ihtiyaç bir babacana rastlar. Yolculuk, yoldaşlık bu, adam dayanamaz sorar :

— Oğul, nereden gelip nereye gidersin?

— Amca der, askerlik bitti, memlekete giderim,

Köylü döner bakar :

— Evlat, çok kalmışsın herhalde; böyle gösteriyorsun.

— Evet amca onbeş sene kaldım.

İhtiyar :

— Oğlum, onbeş senede ne öğrendin, ne bilirsin?

Asker :

— Hiçbirşey bilmem. 15 yıldır ne anamdan, ne de babamdan haber alabildim.

Askerinin evli olup olmadığını öğrenmek için sorar :

— Evli misin evlât?

— Evlendiğimin ertesi günü askere gittim.

— Oğulcuğum, der, ihtiyar; sen bu kadar zaman askerde kalmışsın. Üç yıl benim yanımda kalırsan, sana hayatta gerekli olacak çok önemli üç öğüt vereceğim.

Asker «peki» diyerek kalmaya razı olur.

Birinci yıl dolar. Asker «amca birinci yıl bitti» deyince ihtiyar birinci öğüdünü verir :

«Doğru yol var iken eğri yola gitme».

Geç zaman git zaman ikinci sene de dolar.

İhtiyar ikinci öğüdünü de yapar :

«Evlâdım, her yüzüne gülüneni dost sanma ve aslını öğrenmeden bir karar verme».

Üçüncü yıl da tükenir. İhtiyar son öğütte bulunur.

«Çocuğum her zaman sabırlı ol. Sabrın sonu selâmettir».

Ayrılık günü de gelip çatar. İhtiyar kendisine güzel bir at verir. Atın heybesini altınla doldurur. Bir de tabanca hediye eder.

— Oğlum Allah sana selâmet versin, der ve uğurlar.

Asker, az gider uz gider, bir sabahın seher vaktinde evine gelir. Pencereden bakar ki, ne görsün! Hanımıyla birlikte onsekiz yaşlarında bir genç yatmaz mı... Zaten eve gelmiyeli 18 yıl geçmiş. Hemen aklı başından gider. Tabancasına sarılır, ateş edeceği esnada aklına ihtiyarın verdiği öğütler gelir, ateş edemez.

Durumu anlamak için başka çare bulur :

Aldı Asker :

Sabah oldu tandır gelen
Kandilini yandır gelin
Koynundaki yatan yiğit
Senin nendir telli gelin

Aldı Gelin :

Sabah oldu tandırmuşım
Kandilimi yandırmışım
Koynumda yatan yiğidi
Güj mememden emzirmişim

Aldı Asker :

Derede arpa biçersin
Suyunu nerden içersin
Etrafım su alınca
Sen nereden geçersin

Aldı Gelin :

Derede arpa biçerim
Suyu gözünden içerim
Etrafımı su basarsa
Senin gibi ahmakları
Köprü kurarak geçerim

Aldı Asker :

Gurbetten de gelir tatar
Yamçısını yana atar
Garip olan nerde yatar
Aç kapıyı telli gelin

Aldı Gelin :

Uzaklardan gelir tatar
Yamçısını yana atar
Evlî olan evde yatar
Garip olan handa yatar
Yolcu isen git yoluna

Aldı Asker :

Hastayım ata binemem
Binsem de geri inemem
Ay karanlık yol gidemem
Aç kapıyı telli gelin

TELLİ GELİN TÜRKÜSÜ'NÜN TEFENNİ VARYANTI

Derleyen : Ahmet YAMACI

TELLİ GELİN

Kenti: Tefenni

Derleyen: Ahmet YAMACI

su ya gi dem tel li ge lim su ya gi dem
tel li ge lim sor dum ki mim ge li ni sim dol dur
bir su ver i ge yim o ki na lı el le rim den

Osmanlı Devleti İdaresi zamanında Tefenni yöresinde bir köyün ağası oğlunu evlendiriyor. Birbirlerine yangın olan çift, davullu, zurnalı düğünle gerdeğe giriyorlar. Ertesi günü jandarmalar köye gelerek seferberlik ilân edildiğini bildiriyorlar. Bütün köy delikanlılarını askere alıp götürürlerken Mahmut adındaki bu yeni güveyiyle de götürmek istiyorlar. Yapılan bütün rica ve yalvarmalara rağmen Mahmudu da alıncaya kadar sevk ediyorlar.

Yeni gelin telli duvağı içinde göz yaşları ile kalır. Mahmut'un günleri muharebelerde, şurada, burada gelip geçerken eşinin gelin hali gözünün önünden bir türlü gitmiyor. Birbiri peşini takip eden savaşlardan bir türlü köyüne mektup gönderemiyor. Bir kaç tane mektup gönderdiyse de o zamanki postaların intizamsızlığı nedeniyle mektupları köyüne vasil olmuyor.

O zamanki askerlik gayrimuntazamdı. Bazen

Aldı Gelin :

Hastasin ata binersin
Binsen de geri inersin
Ay ışıktır yol gidersin
Yolcu isen git yoluna

Aldı Asker :

İstanbul'dan aldım ferman
Dizlerimde yoktur derman
Mehmet Çavuş sana kurban
Aç kapıyı telli gelin

kaydı hayat şartı ile de askerlik yapanlar bulunuyordu. Haftalar geçmiş onları aylar, seneler kovalamış, böylece 25 yıl geçmiştir.

Mahmut, ancak çavuş olabiliyor. Kendisine Mahmut Çavuş denilmeye başlanıyor.

Gelelim 25 senelik bir öykünün hikâyesine. Telli Gelin günlerce gözyaşı döktükten sonra nihayet çalışmaya ve çile doldurmaya başlıyor. Gün güne eklenir, zaman akıp gider.

Telli Gelin, bir taraftan Mahmut'un hasretini çekerken diğer taraftan Mahmut'a bir evlât kazandırmakta olduğunu hissettikçe sevinir.

Allahın inayetiyle dokuz ay sonra Mahmut'dan bir oğlan çocuğu dünyaya getiriyor. Bin bir türlü maddi zorluk içinde bu yavruyu büyütüyor. Köylüler Mahmut'un geleceğinden ümitlerini kestikleri için bu zavallı kadını başkasıyla evlendirmek isterlerse de Mahmut'u bir türlü unutamayan Telli Gelin bir başkasıyla evlenmeğe razı olmu-

Aldı Gelin :

İstanbul'dan alsan ferman
Dizlerine gelsin derman
Kolum yastık, saçım yorgan
Gir içer! Mehmet Çavuş

Böylece 18 yıllık özlem biter. Ailedeki yasadiner. Yepyeni bir hayat başlar.

(Ordu İli Korgan İlçesinin Çamlı köyü halkından 1901 doğumlu Şükrü Küçük'ten alındı.

yor. Köyde halk arasında Telli Gelin lâkabı takıldığından herkes onu Telli Gelin diye çağırıyor.

25 sene gibi uzun bir zaman geçer. Oğlu koskoca bir delikanlı olmuştur. İstiklâl Savaşı bitmiş, Cumhuriyet kurulmuştur. Hükûmet askerleri terhis etmiştir. Yorgun ve bitkin bir halde köyünün yolunu tutan Mahmut Çavuş, Telli Gelin'in ne durumda olduğunu bilemiyor. Acaba başka biriyle mi evlendi, yaşıyor mu? öldü mü? Bu düşünceler zihnini kurcalayıp duruyor.

Bir sonbahar akşamında ortalığı karanlık basmak üzere iken Mahmut Çavuş atla evinin önündeki çardağa yaklaşıyor, pencereden içeriye bakıyor. Bir de ne görsün? Karısının yanında koskoca bir delikanlı oturup duruyor. Mahmut Çavuş'un yüreği hopluyor. Kapıyı çalmadan evvel bir şeyler söylemek istiyor. Bakalım Mahmut Çavuş ne diyor.

**Akşamına tandır gelin
Kandilini yandır gelin
Yanında duran yiğidi
Bana bildir Telli Gelin.**

Aldı Telli Gelin :

**Akşamına tandırımışam
Kandilimi yandırmışam
Yanımda duran yiğidi
Ben sütümle emzirmişem.**

Mahmut Çavuş, bu yiğitin kendi oğlu olduğunu anlamış, çok sevinmiştir. Telli Gelin'in vaziyetini kontrol etmek için bazı deyişler daha yapar. Bakalım Mahmut Çavuş ne der.

**Suya giden Telli Gelin
Sordum kimin gelinisin
Doldur bir su ver içeyim
O kınalı ellerinden.**

Aldı Telli Gelin :

**Ben suyum vermeyem ele
Belki aslı haram zade
Nazlı yarım gurbet elde
Var git burdan dertli oğlan**

Aldı Mahmut Çavuş :

**Hastayım attan inemem
İnsem de yine binemem
Doldur bir su ver içeyim
Ben ölürüm kan olursun**

Aldı Telli Gelin :

**Oğlan adın Ali, Veli
Bir içim su dünya mali
Konağımız al boyalı
Var git burdan dertli oğlan**

Aldı Mahmut Çavuş :

**Aşağıdan gelir katar
Kamçısını atar tutar
Garip olan nerde yatar
Aç kapıyı Telli Gelin**

Aldı Telli Gelin :

**Aşağıdan gelsin katar
Kamçısını atar tutar
Garip olan handa yatar
Var git burdan dertli oğlan**

Aldı Mahmut Çavuş :

**İstanbul'dan geldi ferman
Dizlerimde yoktur derman
Mahmut Çavuş sana kurban
Aç kapıyı Telli Gelin**

Telli Gelin, hiç bir zaman unutamadığı Mahmut'unu derhal tanır ve şöyle cevap verir :

**İstanbul'dan gelsin ferman
Dizlerinde olsun derman
Kolum yastık saçım yorgan
Gel içeri Mahmut Çavuş...**

Mahmut Çavuş karısının gayet namuslu olarak çalıştığını ve yiğit bir evlât yetiştirdiğini anlamış, çektiği bütün dertleri unutarak sevgili karısına ve aslan gibi oğluna kavuşmuştur. Telli Gelin de göz yaşları içinde büyük bir sabırla beklediği Mahmut Çavuş'na kavuşmuştur. Birlikte söyledikleri bir deyişle geçen acı günleri geride bırakmışlardır.

**Evlerin önü Al Bayrak
Kavuşuyor yeşil yaprak
Gel sarılalım yatalım
Bunun sonu kara toprak**

Ertesi günü köyde davul ve zurnalar çalınır. Bu günleri gösteren büyük Kemal Paşa'ya ve Cumhuriyet Hükûmeti'ne sonsuz dualar edilir.

O günden günümüze kadar bu yörede Telli Gelin Türküsü dudaklardan döküle gelmiştir. Hâla da söylenmektedir.

Ölümünün 32. Yılında :

HALK OZANI ŞERİFE SOYKAN (1879 - 1944)

Yazan : Ali Rıza ÖNDER

Ozan Şerife Soykan

Geçen yılın özelliklerinden birisi «Dünya Kadın Yılı» oluşudur. Halk ozanlarımızdan Turanlı Şerife Soykan'ı 1975 yılı içinde unutmamız gerekirdi. Bu fırsatı kaçırmış bulunuyoruz. Ancak, bir yıllık gecikme ile de olsa bu ödevi 1976 yılı içinle yerine getirmek istedik.

Köyünde «Şerife Hala» adıyla tanınan ve çevresinde saygı toplanmış olan bu hatunun ara sıra deyişler söylediğini ve bunu çok dar bir ortam içinde gerçekleştirdiğini 1941 yılında, hukuk fakültesi öğrencisi olarak yaz tatilini geçirdiğim, Kayseri'nin Turan köyünde bir rastlantı sonucu öğrenmiştim. Yakınlarından birisine söyleyip bir deftere yazdığım şiirlerini okudum. Kendisiyle görüşüp yenilerini bu deftere kendi elimle ekledim.

Okuma yazma bilmeyen bu içli ve duygulu kadın, anam yerinde idi. Köydeki takma adının «Kara Şerif» olmasından ötürü kimi deyişlerinde kendisini «Esmer Hatun» diye tanıtır. Hakkında kaleme aldığım ilk yazı, Kayseri Halkevi dergisi «Erciyes»in Mart/Nisan 1954 günlemleri 26/27. sayısında yayımlanmıştır. Yazının başlığı, «Kadın Halk Şairi Şerife Soykan»dır. Yaşantısına ilişkin gerekli bilgiler burada verilmiştir. Daha sonra, anılan derginin 28, 31/32, 34/35, 38/39, 40/41, 42/43. sayılarında deyişlerinden bir bölümünü yayımlamıştık. Ölümünden iki yıl kadar önce (Şubat 1943), yedek subay olarak İstanbulda bulunduğum sırada, kardeşim İlhan Önder'den aldığım bir mektup içerisinde gönderdiği bir asker duasını da Erciyes'in Mart 1947 günlemleri 50. sayısında «Bir Dua» başlığı altında okurlarıma sunmuştum.

Daha sonra, «Kayserili Esmer Hatun ve Deyişleri» başlıklı bir yazım da «Türk Dili» dergisinin Şubat 1969 günlemleri 209. sayısında çıkmıştır. Bu konudaki ilk yazılarım bilim adamlarınca değerlendirilmiş olacak ki, Millî Kütüphane Genel Müdürü sayın Dr. Müjgân Cunbur'un hazırladığı

«Başakların Sesi 1968» adlı kitapta Şerife Soykan'a da yer verilmiştir. (Sf. 276-278). Doğduğu köyün eski adından yararlanılarak yazının başlığı «Dimidereli Şerif Hala» olarak düzenlenmiştir. Müjgân Cunbur'un Neriman Saryal (Duranoğlu) ile birlikte 1970 yılında yayımladığı «Türk Kadın Şairleri» adlı antolojide de bir deyişine yer verilmiştir.

Bunlardan başka, Abdullah Satoğlu'nun «Kayseri Şairleri» (1970) adlı kitabında yaşantısı özetlenmiş ve üç deyişi yayımlanmıştır.

Şimdi, sözü geçen yayınlarda yer almayan deyişlerinden ikisini aşağıda sunacağım. Yalnız, yeri gelmişken, ilk yazımızda doğru olarak saptamadığımız ölüm gününü, Türk Dili dergisinde yaptığımız gibi burada da düzeltmek isteriz. Erciyes'teki yazımızda ve bu kaynağa dayanılarak hazırlanan öteki eserlerde Şerif Hala'nın 1945 yılı Ocak ayında aramızdan ayrıldığı yazılıdır. Daha sonraki yıllarda oğlu Necmettin Soykan'ın notlarından öğrendiğime göre ölümü, 12 Aralık 1944 gününe rastlıyor.

Şu iki şiirini birlikte okuyarak ruhuna ışık tatalım :

K A D E R

**Kader böyle imiş, emri ilâhî
Koydu başımıza tac-i külâhî.
Artık gayri bırakalım silâhî
İzin alıp silâhları asalım,
Kader böyle imiş kime küselim.**

**Terbiyeye müstehaktır zâlimler,
Hemi okur, hemî tutmaz âlimler.
Yevm-i kıyamette mahşer gününde
Belli olur imtihanlar, talimler.**

**Ne müşkildir rıza bulmak,
Okuyup imtihan olmak.
Nice meydan alır kişi,
Tabursuz talim öğrenmek?**

**Ne fikirler arar Mevlâm kulunda,
Ne yola sevk eder dertli halinde,
O dertli halinen gezelim yolda,
Bizim de adımız söylensin dilde.**

**Mevlâmın emrinde, yolca gidene,
Dere de bir, tepe de bir, yol da bir.
İnsan olup nefsanetî güdene,
Kavim de bir, kardeş de bir, il de bir.**

ESKİ İÇİL'DE ABDALLAR

Yazan : Sıtkı SOYLU

Eski içil (Mut - Silifke - Gülnar - Anamur)'de Abdal, belli bir topluluğun adı olduğu gibi; sözcük olarak İsteyici - Dilenci - Sırnaşık - Arsız anlamlarında kullanılır.

Bu sözcük anlamı da belli topluluğun yaşayış ve davranışlarından geliyor.

Halk Abdal unsurunu iki genel bölümde mütalâa ediyor: Gezgin Abdallar, Yerli Abdallar.

Yerli Abdallar ya doğrudan toprağa bağlanmış, sünnet ehline çok yaklaşmış; ya da çalgıcılık - demircilik gibi sanatlarla meşgul olarak halkla haşır neşir olmuş, yadırgama ölçüsünü asgariye indirmiş olanlardır.

Genellikle hakir görülen ve ikinci sınıf vandaş işlemleri gören bu Yerli Abdalların yanında Gezgin Abdallar daha ayrı bir işlem görür.

Çocuk kaçırma, hırsızlık, hatta cinayet gibi olayları halk, bu gezgincilerin doğal mesleği sayar.

SİNEK PASTIRMASI

(Gülmececi bir deyiş)

Aşka düşer tünemizin tüneği,
Ahret için yaptırmalı konağı,
Yaylamızda beslemiş sineği.
Sinek geldi, doldu bizim ağıla,
Ne mümkün ki sinek ordan dağıla.
Kasaplara haber ettik getirdik,
Sinekleri tuttuk tuttuk yatırdık.
Sinekleri doğradılar, kestiler,
Pastırmayı istifinen astılar.
Pastırmayı çamanladık, kaldırdık,
Almıyarak vagonlara doldurduk.
Pastırmayı menziline indirdik,
Esnafı birer parça gönderdik.
Pastırmadan birer parça yediler,
Bu pastırma neden olmuş, dediler.
Birav dedim pastırmayı yiyene,
Ne sözün var bu yalanı diyene...

Şerife Soykan'ın, ölümüne yakın yıllarda çektiği bir fotoğrafı ilk olarak TFA dergisinde yayımlanmaktadır. Bu fotoğraf, oğlu ve torunlarıyla birlikte çekilen bir gurup resminden çıkarılmıştır. Fotoğrafın aslı ile, bir bölümü oğlunun evinde kaybolan şiirlerinden elde kalabilenlerinin tam metinleri, ileride kitap olarak yayımlanmak umuduyla dosyamızda saklanmaktadır.

Gezginciler genellikle; hayvan tırampacılığı, sepetcilik, isteyicilik (dilencilik)le meşgul olurlar. Nereden nereye gittikleri pek bilinmeyen gezgin Abdalların birkaç sene ara ile geldikleri görülür.

Bölgede Abdal unsuruna çok değişik isimlerle hitap ediliyor. Genellikle «Abdalca» denen bir lisanla anlaşmalarına rağmen bu unsura halk ayrı boy veya bölüklerdenmiş gibi isimler vermiş. Örneğin:

Abdal : Genel anlamda kullanılıyor.

Cingân : Demircilikle meşgul olanlar.

Mıtrıp : Mıtrıp ve Mıtrıbî'den bozma olsa gerek. Ancak bu adla anılanlar içinde çalgıcıya ve bu işi bir esnaf meşgalesi olarak yapanlara çok az rastladım. Rastladığım pek azı da sadece saz çalıyordu.

İdrisi : Gezgin taifesine veriliyor. Konuştuğum bazı kişiler, bunların İdris peygambere bağlı ve sonraki peygamberlerden haberi olmadıklarını söylediler.

Tırampacılar : Genellikle At Eşek gibi hayvanları tırampa (Değişme) ederek, aldıkları üstte ile geçinirler. Elleirndeki hayvanları özel terbiye ile gücünün en yüksek noktasına çıkarıyor, adeta Doping yapıyorlar. Her tırampada da mutlaka üstte alırlar. Halk arasında bunlara aldanmaya özel dikkat sarfedilmesine rağmen yine de geçimlerini sağlayacak kurnazlığı beceriyorlar. Küheylanı üç defa tırampa edin, aptaldan elinizde bir uyuz eşek kalır deyimi hayli yaygın.

Sepetçiler : Her yerleştikleri köy ve kasaba yakınında sepet yapacak Söğüt, Hayıt gibi malzemenin bulunduğu yere çadırı kurup yeterince kazandıktan sonra kalkıp gidiyorlar. Köy ve kasaba civarına belli zamanlarda gelirler ve halk bunların geleceği zamanı bekler.

Köçekler : Daha çok eski derebeylerinin merkez olarak kullandıkları köy yakınlarına yerleşmişlerdir. Özel eğlence ve düğünlerde çalıp oynamak suretiyle geçimlerini sağlarlar. Mut'un Sarıkavak bölgesinde Hisar derebeyinin köyünün hemen yakınında böyle bir Abdal köyü vardı. Asıl adı Köçekler olan köy, Meşrutiyette bölgeye gelen ilk nahıye müdürü Mustafa bey tarafından «Göcekler» olarak değiştirilmişti. Bu değişiklik de kendilerinin halk nazarındaki durumunu düzeltmediği için bir süre sonra «Sarıkavak» olarak

değiştirilmişse de halkın nazarında birşey değişmediği için, köyün sakinleri Silifke ve Muta dağılıp gitmişlerdir. Tek evin kalmadığı köy viranının adı hâlâ halk nazarında Abdal yurdu'dur ve semt olarak Abdallar diye geçer.

Bu şekilde beylerin yakınında yerleşik ve genellikle çalıp, söyleyen oynayan Abdallar, kendilerini besleyen beyliğin ortadan kalkmasıyla yavaş yavaş Mut ve Silifkeye şehir merkezine kaymışlar, çalgıcılığın yanında sanat ve ticaretle meşgul olmaya başlamışlardır. Nitekim Silifke'de kalabalık bir mahalle halinde, Mut'ta da dış mahalleye bitişik denecek kadar yakın iki köy halinde yerleşmişlerdir.

Gönlünün istediğince yaşayan, yarın endişesi taşımayan, yerli halkın kendilerini ikinci sınıf görmesinden fazla tedirgin olmayan ve belki de bu konuya alışkanlık kazanan Abdallar'ın iki özelliğinden birisi yadırganacak ölçüde misafirperver oluşları, diğeri de kendi aralarında gayet sert, gururuna düşkün ve kavgacı oluşlarıdır. En basit bir meselede köy veya mahallenin meydana kavgasına tutuştuğu görülür.

Ailenin ana meşgalesi olması yanında müziğe karşı ırkı bir yetenek sahibidirler. Fizikleri düzgündür; ihtiyarlıklarında ise hayli çirkinleşiyorlar.

Konuştuğum bazı abdallar, Allahı tanıdıklarını, Peygamberi de hak saydıklarını, İslâmiyeti kabule hazır olduklarını, ancak bir türlü kabul etmediklerinden yakındılar.

Konunun sonuna gelmişken Abdal'larla ilgili bazı halk deyişlerini de vermek isterim.

Abdal otu : (Esrara halk arasında bu ad verilir. Zira Abdallar arasında esrar içilmesi yaygındır).

Abdal keyfi : (İşi gücü kafadan atıp, kendini tamamen zevke vermeye denir).

Abdal çadırı : (İçinde sergi ve eşya olmayan evlere emsal olarak kullanılır).

Abdal eşiği : (Semer, yular vesairesi olmayan başı boş eşeklere denir).

Abdaloğlu : (İşsiz güçsüz olup da süslenip gezen delikanlılara söylenir).

Apdal : (İsteyici - Dilenci - Sırnaşık).

Abdal değneği : (Çok zayıf ve ince yapılı delikanlılar için kullanılır).

Abdal ekini : (Çok seyrek ve rastgele ekilmiş, bakımsız ekinler için kullanılır).

Abdala malûm olur : (Bunun tasavvuf ehli için kullanılan bir tabirden geldiğini sanıyorum. Ancak bir evde yemek sofraya konurken Abdalların çıkagelip yiyecek istemesi vb. gibi hallerde kullanılıyor).

Abdal göçü : (Alelacele derlenip toplanmış, gayri muntazam yığılmış eşya için kullanılır).

Abdal ağası : (İş gücü tutmayıp evde karısı ve çocuklarının çalışmasıyla geçimini sağlayan, buna rağmen kendisine zengin, ağa süsü verenlere söylenir).

Abdal avradı : (İşe güce kendini vermeyen, üstü başı dağınık kız çocukları için hakaret kasdıyla kullanılır).

Abdal çocuğu : (Üstü başı perişan çocuklar için kullanılır).

Şimdi de genel nitelikteki deyiş adların bazıalarını verelim :

Abdalın korkağı, taşın büyüğüne sarılmıştır. Ağaçtan maşa, Abdaldan paşa olmaz.

Çingeni padişah yapmışlar önce kendi babasını asmış.

Ağalık apdala yakışır.

Herkes sakız çiğner ama, cingân kızı tadını çıkarır.

Abdala abdest buyrulmamış.

Kızı kendi haline bırakırsan ya davulcuya, ya zurnacıya varır.

Al atın olacağına Abdaldan avradın olsun. Apdal avarında bostan sararmaz.

Abdalın gözü kevikliyle keklikte olurmuş. (Kevik: Buğday harmanı savrulduktan sonra başakların sert tırnakları arasında kalıp ancak sopa ile döğölmek suretiyle çıkarılan daneler).

Abdal çocuğunu saraya almışlar, büyüüp padişah olmuş. Söğüt ağacının dibinde dinlenirken:

— Ne güzel sepet olur bu süğünlerden, diye hayıflanmış.

Eski İstanbul'da :

İNANÇLAR VE GELENEKLER

TFA (324) Temmuz 1976

Yazan : Malik AKSEL

Büyük Çamlıca'da Selâmi Baba'yı bekleyen türbedara yeni doğacak çocukların ömürlü olmaları için çorap, mendil, zıbin, takke gibi eşyası verilir. Türbedar, bunları alır, bir yere saklar. Çocuk doğunca bu çocuk Selâmi Baba'nın maneviyatına girmiş demektir, yahut ona bağlanmış olur. Hemen adaklar yerine getirilir. Bunlar koç, horoz, yağ, mum, hatta süpürge. Kırkinci günü de çocukla buraya ziyarete gidilir.

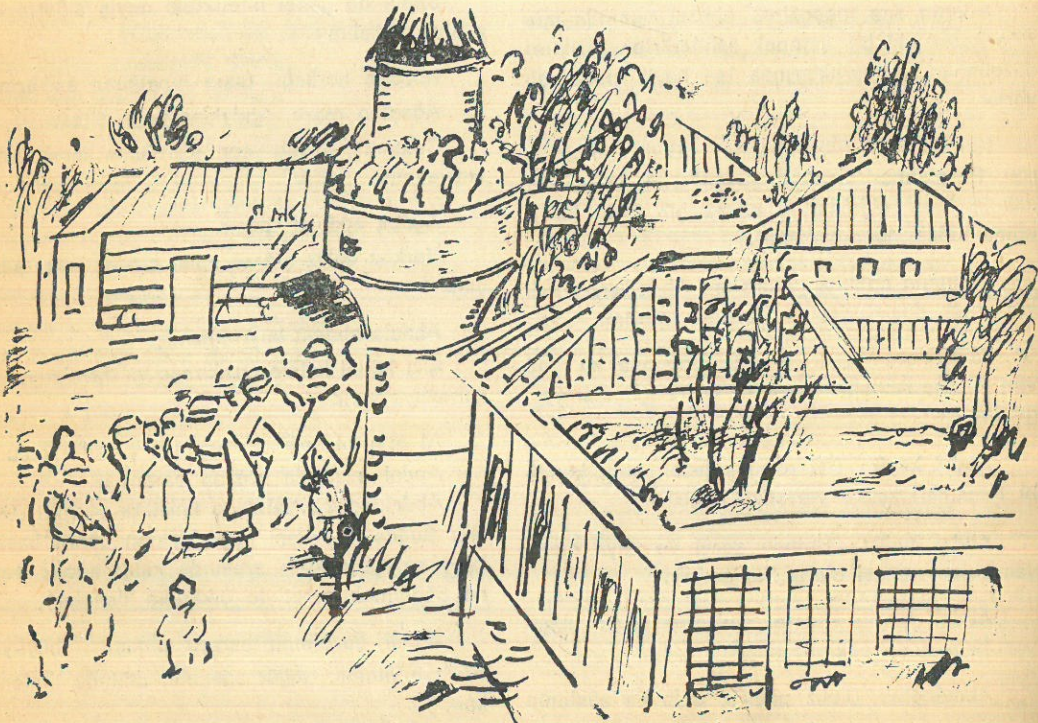
Senesinde çocuk Selâmi Baba'nın mezarı çevresinde üçer defa dolaştırılır. Netice çocuğun başı ağrısız, Selâmi Baba'ya uğranılır. Ziyaretçilerden bazıları da buradan bir taş alır ki, bu da dilek taşıdır. Bunu evine götürür. Dilek yerine gelinceye kadar bu taş burada kalır. Fakat uzun müddet burada bırakılmaz, dilek yerine gelsin gelmesin, tekrar alındığı yere götürülür.

İstanbul'da türbe ziyaretleri çoktur. Her yere bir maksatla gidilir. Bazı camilerde cuma günü çok defa da Sümbül Efendi'de cuma salâsı verilir. Bu salâ, çocukların vaktında yürüyemeyenle-

ri içindir. Bu çocukların gömlek, don, çorap, pa-puç, takke gibi eşyası salâya çıkanların torbalarına konur. Kaç kişi minarede salâya çıkarsa, sırtlarında da birer torba bulunur. Bunlar çocuk eşyası ile doludur. Minare şerefesinin büyüklüğüne göre müezzin ile birlikte beş on kişi sırtlarında torbalarla görünürler.

Sonra da hep birden yüksek sesle salâya başlarlar. Çoğunun başında sarık vardır. Salâ verirken elleriyle tutunup minare şerefesinde üçer defa dönerler. Minareden inilince bu torbalar açılır, içindekiler sahiplerine verilir. Bunları alanlar evlerinde bu eşyası kıbleye doğru bir yerde muhafaza ederler. Salâ sırasında, hatta biraz sonra kadınlar çocuklarını ellerinden tutarak veya kucaklarına alarak üç defa minare çevresinde - aşağı yukarı elli altmış kadar kadın - koşarak dolanırlar.

Bu âdet oldukça eskidir. Hatta Bektaşî tarikatından Talât Albayrak'ın böyle bir resmi vardır. Burada kadınlar yaşmak ve feracelerle bu

M. Aksel'in, yürüyemeyen çocukların yürümeleri için verilen salâyı canlandıran bir resmi.

ARAŞTIRMALARI

merasime iştirâk ederler. Kadınların niyetleri yerini bulunca adaklar da yerini bulur. Bunlar da kadın ziyaretçilerin vakit ve hallerine göre değişir. Bundan sonra Sümbül Efendi'de kuyudan çıkarılan şifalı sudan çocuklara bardak bardak verilir.

Bu gibi dilek salâları sade Sümbül Efendi'de değil, birçok büyük camilerde verilir. Nitekim Şehzade camiinde de yapılırdı.

Ayrıca gelinlik kızların kısmetlerinin açılmaları için de salâlar verilir. Bunların eşyası torbaya konur, istek ve dileklere göre ya sadece müezzin veya birkaç kişi minareye çıkardı. Ayın ilk cuması olmasına da dikkat edilirdi. Torbaya konan eşyalar da boncuk, gerdanlık, tarak, yemeni, terlik peşkir, anahtar, küpe, yüzük, bilezik gibi şeylerdi. Yine müezzin, kayyum, ihtiyar veya genç hafızlar, bu torbaları sırtlarına alıp, hep birden öğle vakti minareye çıkarlar. Aşağıda kadınlar toplanır, bunları seyredirler. Salâ bittikten sonra, yine torbalar açılır, herkes ne koymuşsa onu alır evde saklar. Yemeni, tesbih gibi şeyler de salâdan sonra Sümbül Efendi'nin kızı, Merkez Efendi'nin karısı Rahime Hanım'ın türbesine konur. Adak yerini buldu mu, koydukları eşyayı alıp oraya yenisini getirirlerdi.

Yine Sümbül Efendi'nin penceresine çocukların okumuş yazmış olmaları için elifba, hokka kalem gibi şeyler bırakılır.

Koca Mustafa Paşa'da olduğu gibi daha buna benzer birçok âdetler bugün de unutulmamıştır. Bu gibi yerlerin ayrılmaz kişileri satıcıları, başta gelenleri de dilencilerdir. Dilenciler,

«Allah kısmetini açık eylesin», «Allah ne muradın varsa versin», «Allah gönlüne göre dileğini versin» diye dua ederek sadaka ister. Ziyaretçi daha fazla dayanamaz, nafakasından kestiği beş on parayı bu dilencinin avucuna sıkıştırır. Buradaki satıcılar ise çocuklara musallat olur. Kimisi horoz şekeri, kimisi gülbeşeker, kimisi kuş lokumu, sakız leblebisi, susam helvası satar. Macuncular, daha kimler görünmez. Hele su mahallebiciyi bunların en şaklabanıdır.

Satıcı durmadan bağıryor :

— Altı tabak su muhallebisi altmış para, altmış para!

— Kız Hanife, altı tabak altmış para, ne dersin, on para tanesi!?

IV. İSTANBUL FESTİVALİNDE FOLKLOR OLAYLARI

20 Haziran 1976 da başlayıp 15 Temmuz 1976 da sona erecek olan 4. İstanbul Festivali'nde önemli folklor olaylarına da yer verilmiştir. Bunların, tarihleri ve mahalleri şöyledir.

1 — Ortaoyunu : 22.6.1976 da Yedikule'de saat 21 de. 26.2.1976 ve 3.7.1976 da Gülhane Parkı'nda saat 17 de.

2 — İstanbul Bel. Konservatuarı Folklor Tatbikat Topuluğu konserleri : 26.6.1976 da Yedikule'de, 27.6.1976 da Gülhane Parkı'nda, saat 17 de. 30.6.1976 da Yedikule'de, saat 21.30 da.

3 — Uluslararası Gölge Oyunları Haftası: Beyoğlu, İstiklâl Caddesi'nde İstanbul Sanayi Odası salonunda 1 — 7 Temmuz 1976 günleri saat 16 - 18 arasında. Konuşmalar ve Türk Karagöz'ü ile gölge oyunları gösterileri.

4 — Hindistan Kathakali Dans Topuluğu Rumelhisar'da, 5 ve 6 Temmuz 1976 da, saat 21.30 da. İspanyol Halk Dansları Topuluğu Yedikule'de, 8 Temmuz 1976 da, saat 21.30 da; 9 ve 10 Temmuzda, Açık hava Tiyatrosunda, saat 21.30 da. Macar Thalia Színhaz Tiyatrosu, Karagöz, 9 ve 10 Temmuzda, Rumelhisar'da, saat 21.30 da. Slovak Halk Dansları Topuluğu, 10 Temmuzda, Yedikule'de, saat 21.30 da; 11 ve 12 Temmuzda, Açık hava Tiyatrosu'nda, saat 21.30 da.

5 — Türk Halk Oyunları : Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Halk Oyunları Eğitim Merkezi Topuluğu, 12 Temmuzda, Yedikule'de, saat 21.30 da, 13 Temmuzda, Açık hava Tiyatrosu'nda, saat 21.30 da; 14 Temmuz'da, Rumelhisar'da, saat 21.30 da.

T.F.A.

— Ver bakalım bir tabak mahallebi, ama pekmezi bol olsun!

Su mahallebiciyi tabağa ustalıkla bir dilim mahallebi kor, üzerine de teneke ibrik ile pekmez döker. Genç kız yürek şeklindeki kaşığı yalaya yalaya mahallebiyi bitirir. Cebinden çıkarıldığı on parayı mahallebiciye verir.

— Hanım abla şaka mı ediyorsun, altmış para dedik hem de bağıra bağıra.

— Ama sen altı tabak altmış para, dedin. Bir tabak on para etmez mi?

— Ben mahallebinin altı tabak, dedim. Yâni, altında tabak var.

— Öyle ya... Altında tabak varmış. Altı tane tabak değilmiş! Sen adam aldatacağına kendini Baba Cafer'e okut! Burada enaî yok. Herkesi kandıramazsın!

Aynı Olayları :

IX. OHRİD ULUSLARARASI BALKAN HALK OYUNLARI FİSTİVALI

İstanbul Turizm Folklor Derneği Katılıyor

Dünyanın çeşitli yerlerinde yapılan Uluslararası Halk Dansları yarışma ve festivallerine Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük şehirlerdeki Halk Oyunları Kuruluşları'nın toplulukları katılmaktadır. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ile Dışişleri Bakanlığı'nın aracılığıyla de bölge ekipleri ve Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın bir ünitesi olan Halk Oyunları Eğitim Merkezi Gurupu iştirak etmektedir.

Bu sene Eylül ayında Dijon şehrinde yapılacak olan 31. Uluslararası Festivale ise İzmir'den Kathod (Karşıyaka Türk Halk Oyunları Derneği) Topluluğu davet edilmiştir.

Yugoslavya'da Makedonya'nın Ohrid Şehri'nde yapılacak IX. Balkan Festivali'ne Yugoslavya, Bulgaristan, Yunanistan, Romanya, Türkiye, Avusturya, Macaristan, Arnavutluk'tan çeşitli gruplar katılacaktır. Türkiye'den bu yıl 3-9 Temmuz 1976 tarihleri arasında yapılacak Festival'e İstanbul (Kadıköy) Turizm Folklor Derneği davet olunmuş bulunmaktadır.

Grup, Ohrid Balkan Halk Oyunları ve Türküleri Festivali'ne Karadeniz, Artvin, Silivri - Trakya, Sivas, Kars-Kafkas, Silifke Türk oyunları ile katılacak ve bütün oyunları bir topluluk halinde Gelin Alayı Kompozisyonu çerçevesi ile sunacaktır. Ohrid Festivali'nin özelliği, oyunların düğün, hasat bayramı, bağ bozumu, geleneksel bir şenlik veya iş icrası konusu etrafında sunulmasıdır.

Festival Organizasyon Komitesi'nde her Balkan ulusunun bir üyesi bulunmaktadır. Komite'nin Türk Üyesi dergimizin sahibi ve genel yayın müdürü, Türk Halk Bilgisi Derneği Başkanı İhsan Hınçer'dir. İhsan Hınçer de İstanbul Turizm Folklor Derneği Topluluğu ile birlikte 2 Temmuz 1976 günü Ohrid'e hareket edecektir.

İhsan Hınçer, Festival süresince çeşitli toplantılar yapacak olan Komite çalışmalarına da katılacaktır. Bu toplantılarda 1977 yılında yapılacak X. Balkan Festivalinin yöntemi tespit edilecektir.

T.F.A.

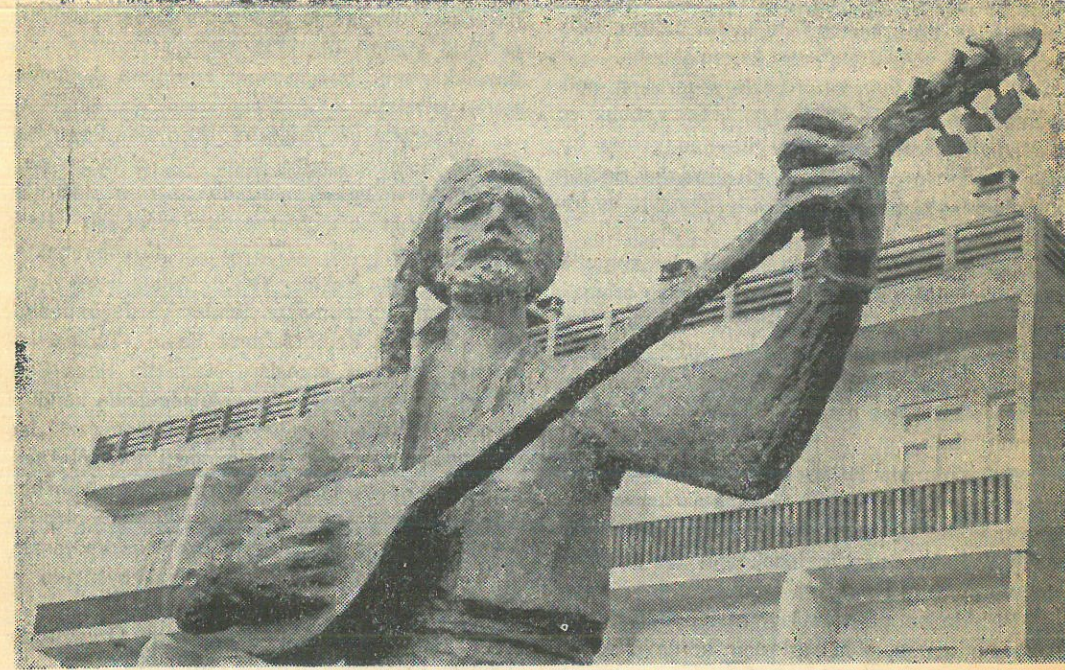

Ohrid Festivali'ne katılacak olan İst. Turizm Folklor Derneği'nin Sivas Kız Oyunları Ekibi.

Görüşler - Düşünceler :

ÜNLÜ OZAN SEYRANİ VE HEYKELİ ÜSTÜNE

Yazan : Kâzım YEDEKÇİOĞLU

Develi'lerin himmeti ile 30 Nisan 1976 da tören le dikilen Âşık Seyrani'nin heykeli.

Ünlü halk ozanımız Seyrani'nin heykeli, geçirdiğimiz Nisanın 30 unda düzenlenen bir törenle memleketi Develi'ye dikildi. Yerel basınla bir kaç yayın organında kısaca sözü edilen bu olaydan çoğu kimsenin haberi olmadı. Bu nedenle bu güzel girişimi için Develi'nin kültürsever Belediye Başkanı Mehmet Özdemir'i kutlayamadılar, duyulan ortak sevinci paylaştıklarını, övgülerini dile getiremediler. Eğer adımıza gönderilen Kayseri'nin «Yeni Sabah» ı olmasaydı, biz de bu hizmetten kimbilir ne kadar habersiz kalacak ve üzülecektik. Hayranlarını böylesi bir üzüntü duymaktan kurtarmada -karınca kadarınca- yararlı olur sanısıyla bu yazımızda Seyrani'nin heykeli, bu konuyla ilgili düşüncelerimizden söz etmek istiyor; bu uğurda harcanan emekler yerel çap içinde kalmasın diyoruz.

Seyrani, halk ozanlarımız içinde heykeli yaptırılanların -yanılmıyorsak- dördüncüsü oluyor. Mut Belediyesinin Karacaoğlan'la baş çektiği, ilk onuru kendilerinin olan girişimini, adı Eskişehir'de bir ilkokula verilen Yunus Emre'nin bu okul bahçesine dikilen heykeli; onu da İstanbul'da Gülhane Bahçesi'ne dikilen Âşık Veysel'in ki izler,

Halkın acılarını, dertlerini, sevgilerini, duygularını, şikâyetlerini, yürekliliğini, erdemlerini halkın arı diliyle toplumsal açıdan en usta biçimde yansıtan kalburüstü halk ozanlarımıza karşı şu son 15 yıl içinde artan bir ilginin, gelişen bir sevginin yanı sıra onları, taşın, tuncun diliyle anıtlara gelecek kuşaklara vefabilirlik örneği olarak da devretme çabasının yaygınlaştığını, yoğunlaştığını görmekteyiz. Bu, elbette sevilecek, «Halkçılık»ın, halka dönüklük savının kültür açısından bilinçlenmeye doğru yön ve yol alışıının övülmeye değer bir anlam kazanmakta olduğunu somut bir sonucu sayılır.

Bu gelişmelerde ve yaygınlaşmalarda kuşkusuz birçok olguların etkisi vardır. Çok yönlü ve çeşitli etkilerin başında sanırım «Halkın derdiyle dertlenenin sevmek, böyle bir kültür düzeyinin erliğine erişmek» gelir.

Sanatta - resimde, heykelerde, edebiyatın türlü dallarında - halka dönüklük ve yöneliklik bir özenmenin ötesinde içtenlik kazanmakta son yıllarda. Süslemelere, simgelemelere, kumaş motiflerine, kadın giysilerinin biçimlerine değin bir «eskiye dönüş, bir halk zevkini yeniden çağdaş

ınlayışla diriltme çabası» hemen her alanda birbirleriyle sanki yarış etmektedir.

Kilim, cecim motifli gömleklerden kiravatla- ra, entariliklerden başörtülerine; kitap, dergi ka- ıaklarından türlü kartlara değin bu olgu, günlük ıaşantımıza yoğun biçimde karışmaktadır.

Halkbilimin bu yanları böyle yeşerirken, halk ıyunları ve gösterileri de büyük bir canlılık ve ızelikle boy atmakta, yurt düzeyine olanca bir ızla yayılmakta; tükülerin oluşturduğu zincirin ıütünleşmesini büsbütün güzelleştirmekte ve pe- ııştirmektedir.

Gözle görülüp elle tutulacak kadar somutla- ıan bu olgu, bir tür «Kendimize dönüşü arama», ıalkbilim alanının birçok dalında «Yeniden diri- ıış» diye adlandırılabilir. Ki, bu, yüzyıllar boyu ıhmalin boynu buruk bıraktığı Anadolu'nun üze- ıindeki «Ölü toprağını silkelemesi» diye de ni- ıelendirilebilir.

Bu yönleriyle bu uyanışın, bu dirilişin taze ıir ruhla yitirileni bulma özlemi az kazanç ve ııvanç verici bir olgu değildir. Bu açıdan yapı- ıacak değerlendirmeye, gelecek için de umut ve- ıici, vurgulayıcı bir anlam taşır.

Birbirinden görerek kıymet bilmedeki geri ıalmama arzusu, gönül erlerinin sorumluluk yük- ıendikleri mevkilerde itici bir güç niteliği de ıazanınca, daha yakın yüzyıllarda :

«Çıkrık misali dırlayacağına hey ozan

Gir destigâha doku bezin, paracık kazan».

İyie horlanan halk ozanlarımızın, halkın bağına ıağdaş kuranlarına halk çocuklarının nasıl sahip ııktıklarına paha biçilmez bir örnek ve horlayıcı- ıara da bir şamar olmaktadır.

Dili ve felsefesi ile Mevlâna'yı ayrı tutar- ısak bir Yunus Emre, bir Karacaoğlan, bir Pir ıultan Abdal, bir Emrah, bir Köröğlü, bir Dada- ıoğlü, bir Seyranî... Halk edebiyatımızın kutupla- ıdır. Bunların ilâhileri, nefesleri, koşmaları, ko- ıaklamaları, güzellmeleri... Pınarlardaki çakıl- ıaşlarının pırlı pırlılığı ile, yıllar yılı yosun tut- ımadan dipte durmakta, gözeden eğilip su içen- ıerin hayranlığını, imrenmelerini üstlerine çek- ımektedir.

Dil, düşünce, zevk ve kavrayışta halkın içten ııpop gelen arı -duru tüm özellik ve niteliklerini ııatan yüzeyinde bilinçli kökleştirmenin yararı ııartışılmaz.

13 yıldan beri yapılagelen Karacaoğlan şen- ıikleri bildir Uluslararası Seminer biçiminde ayrı ıe yeni bir boyut da kazandı. İlçesinin çocuğu ııduğunun kesinlik kazanmasından sonra Mut'un

ıyanık Belediye Başkanı Yahya İnanıcı, girişim- ıerde bulunmuş, kalburüstü kişilerden oluşan ko- ıiteler kurulmasına, bunların İstanbul ve An- ıara'da üçer günlük iki bölümde çalışmalarına, ıeli kalem tutanlardan 55 kişinin de Karacaoğlan- ı'nın türlü yönleri üzerinde bildiriler sunmalarına ıöncülük etmiş, bu girişimin ağırlığına da omuz- ılarını vermiştir.

Bu tarafta on yıldan beri Konya'da Feyzi Ha- ıııcı ile Mehmet Önder, lokomotifi oldukları der- ınekçe, Mevlâ'na törenlerinden ayrı o zincirden ıümleyici bir halka olarak niteliyeceğimiz Halk ıOzanları Yarışması ve Bayramını düzenlenmekte. ıu yanda Hacı Bektaşî Veli'yi, Yunus Emre'yi an- ıma törenleri yapılmakta. Bunlar ve değinmediği- ıiz Karaman Beyi Mehmet Beyin «Türkçe ko- ıuşma buyruğu» anmaları, Nasrettin Hoca Şen- ıikleri, türü başka da olsa, «Anadolu'nun kendine, ıönüş» kıvıldamalarıdır. Bu kıvıldamalar hiç ıuşkusuz birbirinden esinlenecektir. Birinin baş- ılattığı, diğerleri için bir uyarma, halka yönelme ıizgisinde bulunanların, ayak uydurmada birbiri- ıenden geri kalmama çabasını yaratacak ve yaşata- ıacaktır. İşte Seyranî için yaptırılan heykel de bu ıür adımlardan bir başka güzel olanıdır.

Develi Belediye Başkanı Sayın Özdemir bu ıonuda mektubunda şöyle söylüyor:

«Develi'ye iki yıl önce gelen bir televizyon ıekibine bu büyük adamın yattığı yeri ve meza- ırını dahi gösterememenin Develili ve ayrıca bir ıBelediye Başkanı olarak bende yarattığı üzüntü ıve ıstırabın sonucu Seyranî heykeli yapılmıştır. ıEğer televizyon ekibi Develi'ye gelmemiş olsay- ıdı, ben de geçmiş yılların yarattığı uyuşukluk ve ıduygusuzluk içinde bir harekette bulunmayacak- ıtım. Ama ekipteki bazı kişilerin ezici bakışları ıkarşısında âdeta eridiğimi hissettim. Bu duygu ıiçinde ahdetmiştim ki ilk fırsatta Seyranî'nin ıheykelini dikeceğim.»

Nihayet Sayın Özdemir, «ahdini yerine ge- ıtırme» olanağına kavuşuyor, Heykeltıraş Gürdal ıDuyar'la 14 Şubat 1976 da sözleşmeyi yapıyor, ıheykelin 30 nisanla tamamlanıp dikilmesini sağ- ılıyor. 2,40 m. boyunda, 3 ton ağırlığında olan ıbüst, kaidesiyle birlikte 55 bin liraya çıkıyor. ıBüstün bir belge göz önünde tutularak mı yapı- ıldığı; açılışının 30 nisana raslatılmasının özel bir ımaksadı mı bulunduğu hakkındaki sorularımıza ıSayın Özdemir mektubunda şu yanıtı veriyor:

«Seyranî'nin eşkâline ait elimizde bir belge ıyok. Heykeltıraşa Seyranî'nin eşkâlini tahayyül ıettiğimiz biçimde anlattık. Resimde görülen, or-

taya çıkmış oldu. Görenlerin hepsi bilhassa kafa ıve çehredeki görünümünü beğendiler».

«Törenin 30 nisanla yapılmasına gelince, ıSeyranî'nin bir bahar mevsiminde vefat ettiği, ıkızı Havva tarafından söylenen şu ağıttan anla- ışılmaktadır :

«Düzen verdin çalamadın sazını

Süremedin şu baharın yazını

Kime koydun gittin Havva kızını

Kahrından mı gittin bilemiyorum

Ne halde olduğuru göremiyorum.»

Sayın Özdemir, Ozanımızın kızı Havva hak- ıkında bir bilgi vermediği gibi, ağıttan alındığı kay- ınaktan da söz etmiyor; hatta «Seyranî'nin hayat- ıta kalan torun ve akrabalarının mensubiyet de- ırecesini henüz saptıyamadığını» bildiriyor; «... ıbelli başlı bir iş sahibi değiller.» diyor.

«... anlaşılmaktadır» diye kesin bir yargıya ıgerekçe ve dayanak gösterdiği «ağıt»ta ölümün ı30 nisanla olduğunu belirliyen biz bir ip ucu ıgöremediğimizi söylemeliyiz. «Ağıt»ta ebcet he- ısabı söz konusu olmadığına göre 30 nisan tarihi ıde, büstün eşkâli gibi tahayyül, ya da tahmin ıedilmiş bir gün olacak. Bu konuda biz Sayın Ö- ızdemir'in mektubundaki satırı aynen aktarmakla ıyetineceğiz.

«Bundan dolayı - yani ağıttan - Seyranî'nin ıölüm günü 30 nisan kabul edilmiş ve anma gün- ıleri de bundan sonra her yıl 30 nisanla yapıla- ıcaktır.»

Belediye, Seyranî'nin yalnız büstünü yaptır- ımakla kalmamış, «Seyranî Kültür Sitesi için 1400 ım² lik bir arsayı 200 lira gibi sembolik bir be- ıdelle Kültür Bakanlığına vererek sitenin yapımı- ının Bakanlığın 1976 proğramına alınmasını da ısağlamış. Sitenin 3-4 milyon liraya çıkacağı sa- ınılmaktaymış.»

«Sitede bir kitaplık, bir konferans salonu, ıbir de müze yer alacak; Seyranî'ye ait yazılar ve ıeşyalar bu müzede bulundurulacaktır.»

Burada şunu belirtelim. Genellikle bu tür ıgirişimlerde, usulen bir dernek kurulur. İşleri bu ıdernek yürütmekteymiş gibi görülür. Ama çoğu ıkez bu, bir sembolük kuruluştur. «Mevzuat» ıış- ıletmek için bir zorunluktur.

Bu girişimde de bu yol izlenmiş «Develi Sey- ıranî Halk Kütüphanesi ve Âbidesi Yaptırma Ge- ıliştirme Derneği» adıyla bir dernek kurulmuş. ıElde edilen sonuçlar biçimsel yönden Dernek ta- ırafından yapılmış. Ama gerçekte Belediye Ba- ışkanının çabası ile olmuştur yapılanlar. Büst için

ıharcanan para; site için bağışlanan arsa; Sitenin ıyapımının Kültür Bakanlığına yükletilmesi... vb. ıDernek isim olarak, yöneticileriyle, «Mevzuat»ın ıişlemesinde Belediye Başkanının elbette yanında ıbulunmuş ama büyük yük Sayın Özdemir'in omuz- ılarına yüklenmiş anladığımız kadarıyla.

Eşkâli tahayyül edilerek yapılan büstün gly- ısisi de yüz yıl öncesine göre düşünölmüş. Yal- ınız, bu kılığı ile Seyranî'ye biraz rindlik, dervişlik, ıkalenderlik verilmek istenirken kucağındaki sazı ıile de bağrıyanık bir saz ozanlığı kişiliğinde bir- ıleştirilmek istenmişe benziyor. Burda bir çelişki ıgörüntüsü olmuş mu biliyoruz. Bu konuda ede- ıbiyat otoritelerinden oluşan bir heyetin düşünce ıve fikirlerinin alındığı hakkında Sayın Özdemir'in ımektubunda bir açıklama yok. Hangi güvenilir ıkaynağın önerileri benimsenerek «aslına uygun- ıluğu çok yakın» diye kabullenildiği için de bir ışey söylenmiyor. Sadece «görenlerin hepsi» sö- ızüyle bu yön geçiştiriliyor. Bunlardan belli başlı ıbirkaç isim verilmiyor. Bu nedenle bu konu üze- ırinde fazla kurcalayıcı laf etmeyi gereksiz bulu- ıyoruz. Çünkü olan olmuş. İşin başında olsa belki ısözün bir yararı olurdu. Şimdi, himmet belki in- ıcinabilir; yarar yerine zarar doğmuş olur.

Yalnız şu önemli noktaya değinmeden ede- ımiyeceğiz: Eldeki kitapların yazdığı Seyranî saz ıdeğil, bir halk ozanıdır. Onun koşuklarını sazı ıile çaldığı, edebiyat otoritelerince ne kabullenil- ımiş ve ne de Seyranî'dan söz edilirken «Saz oza- ını» diye tanımlanmıştır. Saz çalmayı belki öğren- ımişti, biliyordu. Ama O, bu müzik âleti ile ad ıyapmamış, sözlerini sazı ile ezgilememiş, toplum ıkarşısına böyle çıkmamıştır. Ozanlığını simgele- ımek için eğer kucağına saz verilmesi gereği dü- ışünülmüşse, Seyranî'yi geleceğe korkarım bir ıyanılığ içinde vermiş olacağız. Çünkü saz ozanı ıbaşka, halk ozanı başkadır. Hele medrese öğ- ırenimi de görmüş, tasavvufi nitelikte nice nefes- ıleri, ilâhileri de olan Seyranî'nin sanırız «saz» kul- ılanması yoktur. Örneğin bir Karacaoğlan'da aruz- ıla ne nefes, ne ilâhi, ne de tasavvufi nitelikte ko- ışuk göremiyoruz. Onda coşkun bir sevi, sevgi, ıgüzelleme, doğa, yaşam tutkusu var. Hele top- ılumsal sorunlar, zamanının yolsuzlukları, hak- ısızlıkları ile uğraşma, bağnaz din görevlileri ile ıyiyici devlet büyüklüklerini iğnelemekten de öte, ıtaşlama, yerme, Tanrı'ya teslimiyet, ölüm, ahiret, ıahlâk, ruh, erdemlik gibi temalar Karacaoğlan'da ıyok. O gönül adamı. İçinden geleni coşku ile ısazı eşliğinde söylemiş diyar diyar dolaşarak. ıKaracaoğlan'ın koşuklarında «din dışılık» bir

teliktir. Ama Seyranî için bunu söyleyebilir mi-
z? Sonra yetiştigi yersel özellik bakımından
«Seyranî'ye onun işlediği temalarına ağır-
değil, hafiflik verici bir nesne olarak elinden
ak kalmıştır kanımızca.

1807 de Develi'nin Oruza mahallesinde dün-
ya gelen Seyranî, mahalle imamı Cafer Efen-
nin oğludur. Yetiştigi aile, çevre ve iki yıl ka-
rsürdüğü söylenen medrese öğrenimi Seyra-
ye sanırız ki saz çalmayı bir heves olarak da
rmeye engeldir.

Seyranî, bir zaman geliyor ki aile ocağını,
edreseye terk ediyor. Develi'den kaç yaşında,
liyen mi, bekârken mi ayrılarak ilkin nereye
liyor; gittiği yerde öğrenimine devam ediyor
u, etmiyor mu; ne iş yapıyor bilemiyoruz. Ab-
lmeçit zamanında İstanbul'a geliyor ve yedi
kılıyor. Zamanın gidişatından, devlet ileri ge-
lerinin tutum ve davranışlarından, adaletsizlik-
n, rüşvetten, fakir - fukaranın ezilmesinden şi-
yetçidir. Devrin bozuk düzeninden yakınırken,
ltandan vezirlere, Şeyhülislamıardan, kadıların
k ele alınacak yönleri kalmamış devlet büyük-
üne gözünü kırpmadan çatar :

Şeyhülislamdan sorma haşmetmeep
Sevaba günâh der, günâha sevap
Fukara hakkında hayırlı cevap
Söyleyecek diller kökten kurmuş.

Sultanları bir «fetva» ile tahtından indirebi-
n Şeyhülislamlara karşı sözünü böyle çekmeyen
eyranî, fukarayı ezen vezirlerden perva mı du-
r hiç?

«Yokladım vezirden gizire kadar
Bize zulmetmedik zalim kalmadı»
ye yakıdır.

Anadolu'da halkın sefalet, İstanbul'daki ileri
lenlerin de sefalet içinde olduğunu gören
zanımız, bu bozuk gidişatın başta padişah olak
sürdürüldüğünü, hatta hazine tamtakir durum-
yken Fransız Yahudilerinden faizle borç alınak,
bunca saraylar da varken 5 milyon altına
ptırılan Dolmabahçe Sarayına bakar da :

«Nice sarayları beğenmez oldu
Yere sığmaz oldu Sultan olanlar»

ye öfkesini dile getirir. Dile getirir ama, bül-
lün çektiği dili belâsı olur; ölüm cezasına
rptırılır. Araya ricacı giren bir hemşehrisinin
acılığı ile Develi'ye kaçırılır, idamdan kurtulur.

Ozanımızın Develi'ye hangi yıl, kaç yaşında
ndüğü, daha kaç yıl ve nasıl yaşadığı hakkında
sinlikle bir şey bilmiyoruz. Bildiğimiz tek şey

bu, tok-güp ve doğru sözlü güçlü ozanımızın
1866 yılının ilkbaharında 59 yaşındayken bir dos-
tunun gözlerinin görmediğinden yakınmasına
«Üzülme, dünyada da bakılacak yüz kalmadı» di-
ye karamsarlığını, bezginiğini yanıt olarak dile
getirdiği âleme gözlerini kapamış olduğudur.

Böylesi değerlerin yaşarken kıymeti bilin-
mez. Sade bir vatandaş gibi konuştuğu mezarı, öl-
düğünde sağ olanların kökü kurumadan belirlen-
mek olanağı varken, ihmalmiz yüzünden bugün-
çok değil aradan 110 yıl geçmiştir - gömüldüğü
yeri bilemiyoruz.

Ama kime ne diyeceksiniz ki sağlığın kıymeti
hastalık gelmeden; varlığın önemi darlığa düşme-
den; gençliğin değeri de ihtiyarlık gelip çatma-
dan bilinmediği gibi, böylesi büyüklerin kıymet-
leri de sarrafının eline düşmeden kolay kolay bi-
linmiyor, bilinmiyor.

Devrinin bozuk düzeninde sağlam bir yan
yokken Şer'îye mahkemeleri bu bozukluğun dı-
şında kalabilir miydi? Gözleme dayalı bu acı
gerçeği Seyranî saptamaz olur mu, baş çevirir
mi hiç?

Mahkeme meclisi icat olduğu
Çeşme-i rüşvetin akmaklığından
Kaza, belâ ile âlem doluğu
Kazların Kadı'ya uçmaklığından.

Selefin rüşvetle hüccet yazması
Halefin anlayıp hükmün bozması
Yıkılan binanın birden tozması
Asıl sermayenin topraklığından.

Seyranî'nin vaktiyle iki fıkrasını derlemiştik.
Her zaman Hak'tan, halktan yana olan bu büyük
Ozanın fıkralarından biri, onun ermişliği; diğeri
de açık yürekliliği, tok sözlülüğü üstüne idi.
İkincisini kitabımıza (1) almıştık.

Yazımızın konusu Seyranî'nin büstü olmakla
beraber onun kişiliğini göstermesi bakımından
bu iki fıkrayı, anısını tazelemiş olmak için bu-
raya almayı uygun bulduk.

**DEVELİOĞLU DİLİNE, KOZANOĞLU ELİNE,
SEYRANİ DE YELİNE SAHİP OLURSA...**

Güney Anadolu'nun o zamanki derebeyi Ko-
zanoğlu, Develioğlu'nun kızına dünür düşecek
olur oğlu için. Gelen dünürlere Develioğlu : «Ki-
zımla der konuşun; o, peki derse hay hay!..»

(1) Övünmek gibi olmasın ama Kayserili-
yim - İst. 1972 İrfan matbaası.

Bu istek usulen duyurulunca kız, ters bir ya-
nıt verir :

— Kaldım kaldım da der dağın eşkiyasının
oğluna mı kaldım?

Kızın bu yanıtı Kozanoğlu'nun çok zoruna
gider, kanına dokunur. Adamlarına :

— Bundan sonra der Adana'dan Develi'ye;
Develi'den Adana'ya gelip giden yolcuları, be-
zirgânları soyacak, aman vermeyeceksiniz.

O zaman Tekir'den Adana'ya en kısa, kese yol
güneydeki dağlardan geçer, kervanlar da o yolu
izlerlermiş. Emri, Ağanın adamları aman - zaman
dinlemeden yerine getirirler. Yolcusu, kervanı
başlarına gelenlerden öyle canları yanar ki, ça-
reyi, Ağa'ya giderek ricacı olmayı düşünürler.
«Develioğlu'na olan kızgınlığını bizden çıkarma-
sın; bizim ne günâhımız var?» derler ve üç-beş
kişilik bir heyet halinde Kozanoğlu'na gelirler.
Heyette Seyranî de vardır. Kimin ilkin söze baş-
layacağını, ne söyleyeceklerini aralarında karar-
laştırırlar. Huzura kabul edilirler ama, söze baş-
layacak olanın ağzından bir türlü «yavelâ» çık-
maz. Suskun suskun durmayı sürdürürlerken Sey-
ranî dayanamaz birden ayağa fırlar; sofayı bir
aşağı - bir yukarı arşınlamaya başlar. Bir iki kez
böyle gidip gelirken tam ağanın karşısına vardığı
esnada kuvvetlice bir yellenir. Bu münase-
betsizliğe Ağa'nın bir çıkış yapmasına daha fir-
sat vermeden şöyle bir dikleşir :

— Ağa der, Develioğlu diline; Kozanoğlu
eline; Seyranî de yeline sahip olursa bu iş
hall olur.

İMAM NAMAZ KILDIRMIYORDU Kİ :

Birçoklarının kıldıkları namazın tavuğun ta-
ne devşirmesi gibi biçimsel; bir kısmının da M.
Âkif'in deyimiyle «Allah sevgisinden değil, öl-
mek korkusundan (ahiret) geldiğini» gören, cam-
ilere para ile girileceği söylene ön safı kim-
seye veriyenlerin camilerin semtine uğramıya-
cağı gerçeğini bilen, bu nedenle de «iki yüzlü-
lük» yapıyormuş gibi olmanın utancını içtenlikle
yüreğinde duyan Seyranî, çevrenin dar görüşünün
hakkındaki türlü dedi-kodusuna pek aldırmaz
gerçek Allah sevgisinin gönülden taşınan ve içte
yerleşen olduğuna inandığından «içi fesat dolu,
sureti haktan» bir çoklarının doldurduğu camie,
mescide Kâzım Vehbi Dede gibi düşünür :

«Ey binamaz diye beni Hak'tan uzak gören
Sığmaz senin havsalana mihrap ve mimbereyim.
Sen beş vakit namazda araken Allah'ını
Ben, emîn ol, O'nunla her zaman beraberim».

diye pek uğramamış. Sevdiklerinden birinin bir
gün ısrarını kıramıyarak boyabdesti alıp cuma
namazına gider. Namazın daha ikinci rik'atindey-
ken Seyranî namazı bozar, kalkar savuşur. Bu-
nun farkına varan dostu namazdan sonra koşup
Seyranî'yi bulur; bir anlam veremediği davranı-
şının nedenini öğrenmek ister; soracak olur.
Seyranî :

— İmam der namaz kıldırmıyordu ki, kay-
bolan eşeğini düşünüyordu.

Garibine giden bu yanıtın sonra dostu,
imamı bularak sorar soruşturur ki gerçekten na-
mazda aklı-fikri hep eşeğinde imiş. Bu olayın
duyulmasından sonra Seyranî, kendini iyi bilen-
lerin gözündeki ve gönülündeki apayrı yerini alır.

Olay, gerçek mi, bir yakıştırma mıdır kesin
birşey söyleyecek halimiz yok. Ama Seyranî'nin
bir «olağanüstülüğünün varlığı onun ilâhi ve
nefesleri ile birçok koşuklarındaki ince ve derin
anamlı tasavvufi özellikleriyle ortadadır.

Bülbül gül dalında yapıyor sekiş
Gülle bu sebepten ediyor çekiş
Aşkın iğnesiyle diken dikiş
Kıyamete kadar sökülmez imiş.

Seyranî'nin gözü gamla yaş imiş
Aşk-u sevda cümle derde baş imiş
Ben bağrımı toprak sandım taş imiş
Meğer taş a tohum ekilmez imiş.

Yukarıya iki dördülüğünü aldığımız koşmanın
da bile Koca Seyranî, tasavvufi derin ve ince
duyguları kendine özge ustalık en güzel ve anlamlı
biçimde dile getirmemiş mi? «Cümle der-
de baş olan aşk u sevda» nın aşk iğnesiyle dik-
ildiğinde kıyamete kadar süreceğine inanışır
ki Seyranî'ye İslâmın, Tanrısal sevginin bi-
çimden, gösterişten uzak ruhuna kendini vermiş,
onu gönülünde, özünde bulmanın içe dönüklüğü
ile görünmüş. Görünüşte toprak sanılarak ekile-
cek tohumun bir yanığı olacağı gerçeğini «ham
ruh erbabına» gayet ince anlamla bir ders ola-
rak vermek istemiyor mu?

Tasavvufi anlam dışında, günlük yaşamımız-
da da söyledikleri bir gerçek değil mi?

Onun iki başlı bu gerçekçiliği ve içtenliği-
dir ki ölümünden 110 yıl sonra -geç de olsa-
adını tunçlaştırmamanın gerekçesi oluyor. Seyranî'-
ye karşı bunu ödenmesi gerekli bir borç sayarak
sonucu elde etmenin manevî hazzı kendinin olan
Sayın Özdemir'i kutlamak isteriz. Himmeti var
olsun.

GIYİM - KUŞAM SÖZLÜĞÜ

— II —

Yazan : Wofgang İbrahim CREMERS

ENEKÇEK :

Uçları kopçalı, üzerinde altın dizilmiş iki yak eninde 25-30 santim uzunlukta olup, bir sağ kulak üstünden festeki kısıya takılıp, ucu çene altından geçirilerek sol kulak üs-en yine kısıya iliştirilen süse denir.

ENTÂRİ, ANTERİ :

Basma, patıska, ve bu kumaşlardan yapılan, düz, süssüz bir kadın esvabıdır. Eskiden kler tarafında da giyilmiştir. Erkekler sokak risini hiç bir zaman dış donu üstüne giyme-erdir. İç donu üstüne şalvar ve onun üstüne miştir.

ETEKLİK :

Belden aşağı giyilen bir kadın esvabıdır. İlik, belden yukarı giyilen bir buluz ile ta- lanır.

FERMENE :

Kaytanla işlenerek süslenmiş yeleklerle de- Çuha veya abadan yapılır, kolsuz olur.. Vü- tam yapısır. Önden çapraz kavuşur. Kadın enidir.

FES, KADIN FESİ :

Kırmızı ve kalın çuhadan yapılmış, silindir nde bir başlık. Fes genellikle eğri giyilir. üstüne kadar eğik olur. Bazan ön tarafa doğ-üz olarak giyilir.

FES PÜSKÜLÜ :

Bir ucu fese bağlı, bir ucu serbest iplik de-şeklindeki süs.

FİSTAN, FİSTON :

Entâri. Aynalı, fırçalı, şemsiyeli, karpuz kol-ört peşli, yakadan büzmeli diye çeşitleri var-

— G —

GELİNLİK :

Bir kadının ömrü boyunca giydiği en pahalı, üslü entârinin adıdır. Düğünde giyilir. Son-âtırâ olarak saklanır.

GELİN PABUCU :

Kadın ayakkabılarının en süslüsüdür. Altın ümüştür. Altın ile işlenir. İşlemeleri arasına in- de katılır. Gelin pabucu düğün günü koca- evine giderken bir kere giyilir ve sonra a olarak kaldırılır.

GELİN TELİ :

Gelin tuvaletinde duvağı süsler. 1-2 milim eninde gayet ince uzun gümüş tellerdir. Duvakla beraber, pırl pırl, at kuyruğu halinde baştan diz kapakları altına kadar sarkar.

GEYSÜ :

Kadın-kız saç şeklidir. Taranıp bir at kuy- ruğu gibi tel salınır. Ekseriya örülerek başın iki yanından iki kolan halinde bırakılır.

GEZİ :

İpek ve ipekle karışık harelî bir kumaş. Bir arşın eninde dokunduğ için gezi adı verilmiştir. Her rengi vardır. Açık renkleri daha çok sevilir.

GERDAN ALTINI :

Muhtelif altın ipek kaytan veya şeride biraz aralıklı bir vaziyette dizilerek boyuna takılır. Altınların, büyükleri ortalara, küçükleri kenarlara gelir. Hepsinin Mahmudiye'den olanları da var- dir.

GÖBEK ALTINI :

Gerdan altını gibi ipek kaytana dizilir. Sekiz dizi halinde göbek üzerini kaplamak şartıyla ta- kılır.

GÖMLEK :

İnce, yumuşak bezlerden yapılır. Gömleklik bezler düz beyaz, veya beyaz üzerine kırmızı, sa- rı, mavi renklerle ince çubuklu olarak dokunur. Tenin üstüne giyilir.

GÜRZE :

İpekten düz bir kumaştır. Her rengi bulunur.

GÜMÜŞ SAVATLI KEMER :

Gümüş üstüne işlenmiş, karanakışlı kemer.

— H —

HAMAYLI :

Omuzlardan çapraz olarak bele inen bağ, nişan. Aynı surette asılan muskalara, uğur til- sîmlarına da hamâil denilir.

HANÇER :

Ucu sivri, iki tarafı keskin kamaya benzer bıçak. Beldeki kuşaklara sokularak taşınır.

HARMANİ, HARMANİYE :

Kolsuz, bazan kukulatalı üst giysi, pelerin.

HARÇ :

Kenarlara dikilen süs.

ARAŞTIRMALARI

HIRKA :

Kolları az genişçe, boyun kısmı yakasız, ön- den yukardan aşağı bir sıra düğme ile kapanır. İki yanına ekseriyâ birer cep de açılır. Pamuklu- dan yapılır. Hırkanın, bir yüz kumaşı, bir de as- tar kumaşı vardır. Yüzü ile astar arasına iste- nilen incelikte bir tabaka pamuk konulur.

HOLTA :

Holta bir nevi şalvardır. Üç veya iki etek entarinin altına giyilir. Paçaları büzmeli olup, bele uçkurla bağlanır. Dizden bağlanarak aşağı- da bol bir dökümlülük hasıl olur. Yanları sırma ile işlenmiştir.

HOTOZ :

Kadınların kendi saçlarından veya yemeni ile yaptıkları baş süsü.

— I —

İÇLİK, İŞLİK :

Kışın esvab altına giyilen pamuklu yelek, «zırın» da denilir.

İNCİLİ KÜPE :

Kıymetli sedef, inci ve benzerlerinden yapılmış küpe.

İPEK HARÇ :

Şerit örer gibi sanrı denilen bir âletle örü- lüp elbiselerin kenarlarına dikilir.

İSTUFE :

Sırmalı veya kılaptanlı bir cins kumaşın adı.

— K —

KADİFE :

İpek, pamuk veya yünden, yüzü tüylü yumu- şak kumaş. Kadifenin çeşidinden kavuk, takke, cepken, câmedan, hırka, entâri, şalvar, ayakka- bılığı yapılmıştır. En güzel kadifeler Bursa ka- difeleridir.

KAFES :

Çapraz çubuklarla yapılmış kumaş ve do- kuma motifi.

KAFTAN :

En üste giyilen astarsız esvab veya entari.

KALÇIN :

Koncu diz kapağına kadar çıkan kışlık kalın çorap. Pabuçla veya çizme altına giyilir. O kadar sıkı örülür ki, tabanı üzerine konulduğunda dim dik durur, pabuç ile giyildiği zaman baldırdan sıyrılıp düşmez. Abadan kesilerek dikilen kal- çınlar de vardır.

KALOŞ :

Potin üstüne giyilen yalnız sokaklık ayak- kabı. Kaloş ne kadar hafif olursa o kadar mak- buldür.

KATIR :

Kırmızı kara nalçalı, tahta topuklu, tabanı demir çivili, kabaralı kaba kunduranın adı. «Ka- tır yemeni» de denilir.

KEÇE :

Yün veya kıldan ıslatılarak dövülmek sure- tiyle yapılan kalın, kaba kumaş. En iyisinden kü- lâh yapılır.

KEÇİK :

İpek kıvraktan yapılır. Tepe altını üstünden uçları çene altına bağlanır. Yaşlılar âdi yazma- dan yapıp fes üstüne bağlarlar.

KEMER :

Bir şerit şeklinde yapılan ve giyilen elbiseyi belden sıkıp tutmak için veya sadece süs ola- rak kullanılan ve bele yalnız bir defa dolanarak önden bir toka ile tutturulan şey. Kemerler giyi- len elbisenin kumaşından yapıldığı gibi, gümüş ve altından da yapılmış ve kullanılmıştır.

KENEFİ :

Çorfum bezi olarak ta tanınır. Ev bezi de derler. Don, gömlek, peşkir yapılır. Melez, idare, kıvratma, bal kaymak, serçe kanadı, kaşık sapı, üç oturum, bürümcük denen çeşitleri vardır.

KEFİYE :

Alın üzerinden kendine mahsus bir bağcık kordon ile sımsıkı sarılıp tutturulur. Alın açık kalır. Örtünün geri kalan kısmı omuzlara ve sır- ta dökülür. Başa sarılan ipekten püsküllü ince bir örtüdür.

KETEN :

Telleri dokumacılık bakımından çok önemli bir bitki.

KAPÇIN :

İnce deriden yapılmış olup, çizme gibidir. Yanlarında ilik yerleri vardır, altına ya yemeni veya cimcime giyilir.

KINA :

Bu adı taşıyan bir ağacın yapraklarının to- zundan yapılmış karamtırak kırmızı bir boya. Es- ki Türk süslenmesinde çok önemli bir yer almış- tır. Düğünlerde ve bayramlarda kızların, kadın- ların avuçları, el ve ayak parmakları kına ile bo- yanır. Buna «Kına yakmak» denilir. Bir macun haline getirilen kına boyası akşam yemeğinden sonra avuca konulur. Parmaklar yumruk yapılarak bezle sabaha kadar bağlanır. Sabah yıkanır. Uzun müddet kalacak bir kırmızı renk kalır. Erkekler de yalnız sağ ellerine nazar değmesin diye kına yakarlar.

KISKI :

Çeki üstüne bağlanan mor yazma. Alın al- tınının da üstüne bağlanır.

(Devamı var)

ŞAKLACIKLA BAKLACIK

Derleyen : Dr. Saim SAKAOĞLU

Bir varmış bir yokmuş, evvel zamandayken, arpuz çuvaldayken, horoz imamken, keçi bererken, ben anamın beşiğini tıngır mıngır salırken; annem kavradı oklayı, sıçradım kaçtım oklağa.

Bir Şaklacıkla bir Baklacık varmış, Bir köye izlerini kocaya vermişler. Bir gün kızlarını ziyaret etmeye giderler. Onlar giderlerken çoban a koyunu kesmiş, getirmiş. Anahtar da karataın altındaymış. Çobana demişler ki :

«Anahtarı oradan al, eti tavana as. Çıkarken e anahtarı karataşın altına koy.»

Bunlar kızlarına gitmişler. O gece orada miafir kalmışlar. Kızları onlara güzel yataklar yapmış, çarşafı yaymış. Bunlar rahatça yatmışlar.

Gece olunca bunların yüz numaraları gelmiş. apının yanında da bir şişe katran varmış. Bakıcık Şaklacık'a :

«Bak, bizim kız buraya kolonya koymuş.» er ve beraberce katranları bir güzelce sürünür. Her tarafları simsiyah olmuş, hem de birbirlerine yapışmışlar.

Sabahleyin kalkınca kızları bunları böyle gönce şaşırır :

«Bu ne böyle anneciğim?»

İye sorunca onlar da :

«Sen yüz numaraya kolonya koymuşsun, biz e süründük.» derler.

O akşam da olur. Şaklacıkla Baklacık'ın o ece de yüz numaraları gelir. Yine dışarı çıkarır. Kazların ötüştüklerini duyunca bir kazan su aynatıp kazları birer birer haşlarlar. Tekrar odalarına gidip yatarlar.

Sabah olunca kızları bu durumu görünce çok şaşırır :

«Bu ne anneciğim, kazları öldürmüştünüz.»

«Ne yapalım kızım, kazlar bitlenmiş, bitlerini ayıklamak için suya soktuk.»

O akşam da olur. Şaklacıkla Baklacık o gece de yüz numaraya çıkmak isterler. Bakarlar ki inekler dillerini bir sağa bir sola oynatıp duruyorlar. Buna çok kızarlar, gidip ineklerin hepsinin dillerini keserler, gidip yatarlar.

Kızları sabah kalkınca inekleri görünce çok şaşırır :

«Anneciğim, yine ne yaptınız?»

diye sorar. Onlar da :

«Ne yapalım kızım, bu ineklerin dillerini bir sağa bir sola sallamalarına kızdık da kestik.»

Daha sonra da kızlarına «Biz gidelim.» deyip vedalaşırlar ve yola çıkarlar. Eve gelince karataşın altından anahtarı alıp kapıyı açarlar. Bir de ne görsünler. Et kurtlanmış. Elleriine baltaları almışlar, Şaklacık Baklacık'a, Baklacık Şaklacık'a vurmuş; ikisi de ölmüş. Masal da bitmiş.

Bu masal 1969 yılında Edirne'nin İpsala ilçesinde yalnız dinleyiciye anlatılırken tesbit edilmiştir.

Anlatan : İpsala 1903 doğumlu Emine ve Ali Çalışkan kızı Ayşe Topuz. İlkokul mezundur, arap harflerini de okuyup yazar. 20 kadar masal bilmektedir, ev kadınıdır.

Ona göre masaldaki olaylar olmuştur. Yaşanmış olaylardan masal meydana getirilmektedir.

Bu masalı anneanesi Halide Çalışkan'dan 35 yıl evvel İpsala'da dinlemiştir.

Bu masalı İpsala Bozkurt Ortaokulu öğrencilerinden 1956 İpsala doğumlu Ayşe ve Sadık kızı Nihal Saygı derlemiştir.

Bu masalı ve bu ortaokuldan derlenen diğer masalları Türkçe öğretmeni Yüksel Gökbilgin göndermiştir.

Bu masalın TTV numarası 327, Aarne - Thompson Katalogu numarası ise 1211 dir.

Yıllık aboneleri : 36

altı aylık aboneleri : 18
liradır.

Yurt dışı senelik abone :

\$ 5, £ 2, DM 12

TÜRK HALK BİLGİSİ (FOLKLOR) DERNEĞİ'NİN YAYIN ORGANIDIR.

Sahibi ve Genel Yayın Müdürü : İHSAN HİNÇER

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden Sorumlu Yönetmen :

BORA HİNÇER

Mektup ve havale için adres : Posta Kutusu : 46, Akraşay — İstanbul, Tel. : 22 49 74

İÇİNDEKİLER

(YAZAR ADLARINA GÖRE)

CİLT : XVI ● SAYI : 307 - 324 ● SAYFA : 7217 - 7720

ACAROĞLU, Türker : Sorbonne Üniversitesi Yayımları : «Balkan Ükeleri etnolojisi», Sf. 7601 — Türk ve Arap mülkiyetinde ekonomi, hırsımlık, akrabalık, 7611.

AKBAYAR, Yaman : Safranbolu mimari değerleri ve Folklor Haftası, Sf. 7592 — Folklorik organizasyon sorunumuz, 7644.

AKIN, Erol : Halk Oyunları çalışmaları nasıl değerlendirilmelidir, Sf. 7233.

AKSEL, Malik : Bursa'da sünnet düğünleri, Sf. 7223 — Eski İstanbul'dan : Çingene şalvarı, 7335 — Tek Telli Sazsairi Âşık Cemal, 7447 — Püskülün marifeti, 7617 — Eski İstanbul'da İnançlar ve gelenekler, 7704.

ALP, Ali Rıza : Nasreddin Hoca ve XIII. Yüzyıl, Sf. 7358.

ALPAN, Necip P. : Birinci Kosova Savaşı Destanı, Sf. 7463.

ALTINIŞIK, Necip : Ankara'nın Akbaş köyünde imece, Sf. 7668.

ARISOY, Süleyman : Gökalpçi Ord. Prof. Dr. Ziyaeddin Fahri Findıkoğlu, Sf. 7570.

ARSEVEN, Veysel : Türk Halk Müziği'nin ezgisel yapısı (I), Sf. 7503 — (II), 7531.

ARSLANOĞLU, Gürsel : Köylerimizde hırsımlık ve akrabalık, Sf. 7349.

ARTAN, Gündüz : Gediz'de yâren gezmesi, Sf. 7274 — Tire'de inanışlar, 7493 — İzmir'de Hıdırellez eğlence ve inanışları, 7674.

AŞKUN, Vehbi Cem : Emrah hiç bir zaman sahne şöhret değildir, Sf. 7609.

ATAMAN, Mustafa : Karamanlı Âşık Kenzi ve muamma, Sf. 7222.

ATAMAN, Sadı Yaver : Babacan bir ilim adamı : Findıkoğlu, Sf. 7561.

AYTAR, Selçuk : Halk inanmalarında süpürge, Sf. 7418 — Halk Hekimliği : Hastalığı devretme geleneği, 7639.

BALAMAN, Dr. Ali Rıza : Güneydoğu Anadolu'da Berder Ailesi, Sf. 7221 — Başlık, 7500 — Folklor'un (Halkbilimi'nin) tanımı üzerine, 7646.

BALİ, Dr. Muhan : Âşık karşılaşmaları - atışmalar ve bugünkü durumu (I), 7432 — (II), 7457.

BALTACIOĞLU, Prof. İsmayıl Hakki : Türk Kukla Sanatı, Sf. 7388.

BELEKOĞLU, Nabi : Horoncu'nun giysileri ve takıları, Sf. 7546.

BEŞİRLİ, Çoban : KERKÜK'te evlenme âdetleri, Sf. 7488.

BİLGİ, Celâlettin : Konya'dan derlenen bilmeçeler, Sf. 7492.

BORCAKLI, Ahmet : Yitirdiğimiz sanatçı Küçük Ali, Sf. 7230 — Okul öncesi dönemde çocuk ve müzik ilişkileri, 7449.

BOZYİĞİT, Ali Esat : Karacaoğlan ve manilerimizde başlık, giyim - kuşam, saç, zülûf ve süsler Sf. 7226 — Karşıt anlamlı atasözlerimizden örnekler, 7512 — Halk şiirimizde ve köy yer adlarında Ayva ile Nar, 7666.

CANER, Feyyaz : Bir Konya masalı : Dürümceklî kadın, Sf. 7317.

CEREBOĞLU, Enise : Konuşamayan ve yürüyemeyen çocuklara uygulanan pratikler, Sf. 7318.

CIRIK, RECEP : Çankırı bilmeçeleri, Sf. 7360.

CREMERS, Wolfgang İbrahim : Giyim - Kuşam sözlüğü (I), Sf. 7652. — (II), 7712.

ÇENELİ, İlhan : Kırım manilerinden örnekler, Sf. 7549.

ÇETİNKAYA, Haydar : Eski bir yazmadaki muammalar ve cevapları (TFA 16 - bu ciltte - sf. 7325 teki muammalara cevap), Sf. 7477 — Âşık Hasta Hasan ve şiirleri, 7655.

ÇİLBSİZ, Nevîn : Doğu Karadeniz Halk Oyunları, Sf. 7257.

DEMİRHAN, Dr. Ayşegül : Şeker Hastalığı'nın halk hekimliğindeki yeri, Sf. 7485 — Tıp Tarihimizde Nevruzkiye, 7616.

DİZDAROĞLU, Hikmet : Öykü kahramanı ve sazşairi Ercişli Emrah, Sf. 7254 — Kitaplar arasında : «Çıldırli Âşık Şenlik (I), 7527 — (II) 7599 — (III) 7612.

DURMUŞOĞLU, Gül : Isparta - Senirkent Yöresi bilmeçeleri, Sf. 7348.

DURUCAN, Muhsin : Isparta ve Yöresi'nde halıcılık, Sf. 7287.

ELÇİN, Prof. Dr. Şükrü : Sazşairi Memioğlu ve Hüdâyi, Sf. 7279 — Bir Alevi şairi : Noksânî, 7359 — Kalecik'in Hacı Köyü bilmeçeleri, 7619.

ERATA, Hasan : Vakfıkebir'de Otçu Haftası, Sf. 7362 — Şalpaazarı'nda yağmur duası, inanışlar ve âdetler, 7417.

- ERGİN, M. Emin** : Urfa'da taşınmazların ad ve yerlerinin tarifleri, Sf. 7403.
- ERK, Zümrüt** : Polatlı'da Kuşçu Köyünde evlenme âdetleri, Sf. 7320.
- Erol, Aydil** : «Türk Argo Sözlüğü» üzerine (I), Sf. 7261 — (II), 7289.
- ERÖZ, Doç. Dr. Mehmet** : Prof. Dr. Fındıkoğlu'nun ardından, Sf. 7563.
- EYİCE, Prof. Dr. Semavi** : Aramızdan ayrılan bir değer : Tarihçi ve Folklorist Reşat Ekrem Koçu, sf. 7641.
- GÖKALP, Mehmet** : Bir Sarıkamış masalı : Hükümdar ile vefalı kız, Sf. 7632.
- GÖKYAY, Orhan Şaik** : Dedem Korkut Kitabı'nın İngilizce çevirileri, Sf. 7413.
- GÖZAYDIN, Dr. Nevzat** : Almanya'daki Türk İşçileri, dil ve folklor olayları, Sf. 7217 — Türküler ve doğuş hikâyeleri : Kaçakçı Mahmut ağıdı ve hikâyesi, 7389 — Eski İstanbul'da Saray'a cariye alınması, 7526 — Romanya'da yağmurla ilgili âdetler, 7585 — Yurt dışındaki işçilerimizin folkloru üzerine, 7693.
- GÜL, Yusuf** : Şavak'ta köy ortacıyonları, Sf. 7520.
- GÜLER, Abdülkadir** : Mardin - Kızıltepe yöresinde dak ve döğmeler, Sf. 7334 — Diyarbakır Karpuzu, karpuz üzerine maniler ve bir efsane, 7402 — Mardin'de acıkahve (mirra), 7650.
- GÜNEY, Eflâtuñ Cem** : Anasız kuzu masalı, Sf. 7346.
- GÜR, Mehmet Hilmi** : Türklerde baş giyimleri ve sarık, Sf. 7339.
- GÜZELBEY, Cemil Cahit** : Gaziantep'te bayram ve bayram töreleri, Sf. 7232 — Gaziantep'te ölüm âdetleri, 7479.
- HİNÇER, Borç** : 2. Türk Yayın Kongresi Ankara'da yapıldı, Sf. 7269 — Uluslararası Karacaoğlan Semineri ve Şenlikleri, 7343 — Karagöz Sanatçısı Mazhar Baba öldü — Doç. Dr. Metin And Japonya'da Asya Gölge Oyunları Semineri'ne katıldı - Karagöz Sanatçılarımız Almanya'da büyük ilgi gördü, 7369 — I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi, Bildiriler, 7391 — Uluslararası Folklor ve Halk Edebiyatı Semineri, 7483 — Cremers'in Almanya'da açtığı Türk Halk Sanatı sergisi, 7519.
- HİNÇER, Çcrz** : Türkiye Liselerarası Halk Oyunları yarışması, Sf. 7351 — Şehir Tiyatroları Ortaoyunu Topluluğu, 7378 — Efsane derleme yarışması yapıldı, - Prof. Dr. Sinanoğlu Japonya'da Türk Kültürü ve Halk Musikisini

- HİNÇER, Gürsel** : Moda Festivali ve bakır işleri sergisi - Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Karagöz yarışması - Ebru sanatı sergisi, Sf. 7605.
- HİNÇER, İhsan** : Kıbrıs zaferi, ozanlarımız ve yapılan plâklar, Sf. 7238 — Karagöz kursları ve Tunus'a giden Karagöz sanatçıları, 7266 — Fındıkoğlu'nun anısına düzenlenen konferanslar, 7296 — 8. İstanbul İlkokullararası Halk Oyunları yarışması, 7323 — Karacaoğlan yayınları ve bibliyografyaları, 7329 — I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi, 7357 — Ohrid'de yapılan 4. Balkan Folklor Sempozyumu ve 8. Ohrid Balkan Halk Oyunları ve Türküleri Festivali, 7399 — XXX. Dijon Uluslararası Üzüm Bayramı'nda Türk Halk Oyunları Topluluğu'nun başarısı, 7454 — Türk düğün ve gelenekleri Avrupa'da, 7510 — «Folk Musical Instruments of Turkey, 7538 — Fındıkoğlu ve folklor, 7553 — Karagöz oynatım ve figür yapım sanatçısı : Orhan Kurt, 7595 — Kaybettiğimiz bir değer : Mustafa Tahtakıran, 7621 — Halk Oyunları yarışmaları, 7659 — Silifke Festivali ve Çukurova Folklor Semineri, 7686.
- İŞIK, Haşim Şekip** : Trakya'da düğün : Kız - erkek ilişkileri, nişan - düğün (I), 7515 — (II), Düğün ve kız alıcı alayı, 7628 — (III), Gerdek, güvey yemeği, kız ardı, 7648.
- İŞIK, Ömer** : Diyarbakır Halk Oyunları, Sf. 7630.
- İŞITMAN, Mahmut** : Yozgatlı Âşık Gamli, Sf. 7486.
- İNAN, Prof. Abdülkadir** : Damga ve egzogami, Sf. 7273 — İran'da Kara Koyunlu Türkleri, 7665.
- İVGİN, Hayrettin** : Çorum'dan bir Dede Korkut hikâyesi : «Ak Kavak Kızı», Sf. 7604.
- KADIOĞLU, Dr. Ahmet (Fındıkoğlu Z. Fahri)** : Erzurum Halk Şairleri toplantısı, Sf. 7558.
- KAFTANCIOĞLU, Ümit** : «Pir Sultan» kitabı ve gerçek Hızır Paşalar, Sf. 7281.
- KAYACAN, İsa** : Şemsi Yastıman'ın türküleri ve çalışmaları, Sf. 7481.
- KAPLAN, Prof. Dr. Mehmet** : Anadolu'nun keşfi, Sf. 7441.
- KARA, Şükrü** : Telli Gelin Türküsünün Ordu rivayeti, s. 7698.
- KARABAŞ, Dr. Seyfi** : Bir deneme : Folklorun tanımı, Sf. 7396 — Manilerde nitelendirme ve evlemler, 7675.
- KARAOĞLU, Hüseyin** : Rize Folkloru'ndan örnekler, inanışlar, uğraşlar, el sanatları, eğlenceler, düğünler, gelberiler, Sf. 7540.
- KARDEŞ Mehmet** : Fındıkoğlu ile ilgili hâtıraları, Sf. 7532.

- KARTAL, Numan** : Kandıra'dan masallar : Üvey Kız masalı, Sf. 7288 — Bir İnegöl masalı : Kışkış masalı, 7462 — Gelinböceği ile sıçan, 7521.
- KILIÇKIRAN, Mazlum Nusret** : Kilis'te Nefse (Lohusa) Hamamı, Sf. 7473 — Kilis düğün geleneklerinden : Cille, 7638.
- KIZILDAĞLI, Dr. Edip** : Antakya'dan hikâyeler : İlan-i Sülûk hakkında, Sf. 7297 — Lokman Hekim'e göre uzun yaşamının beş şartı, 7471 — Hatay'dan birkaç türkü, 7661.
- KOCABAŞ, Galip** : Buldan'dan derlenen maniler (I) 7268 — (II), 7309 — (III), 7381.
- KOÇU, Reşat Ekrem** : Bir tarihçi gözüyle : «Dal-kavuk», Sf. 7640.
- KOZ, M. Sabri** : Ekinözünde cyun tekerlemeleri (II), Sf. 7374 — Bir ozan, bir destan (Murat Ali), 7584.
- KÖKTÜRK, Muhsin** : Bir Yozgat masalı : Dört öğüt, Sf. 7437 — Âşık Veysel'den anılar 7681.
- KUTTAŞ, Mustafa** : Gevenciler ve geven otu, Sf. 7292.
- KÜÇÜKBEZİRCİ, Seyit** : Konya'da geleneksel oyunculuk ve çobanlık (I), Sf. 7259 — (II) 7275 — (III) 7311.
- MANAV, Günver** : Malatya'da meyvecilik, hayvancılık, bakırcılık geleneği, Sf. 7375.
- MİNNETOĞLU, İbrahim** : Benim insanlarım, Sf. 7637.
- MURATOĞLU, Ali İhsan** : «Bay Büre Bamsi Beyrek»in Bolvadin varyantı, Sf. 7380.
- MUTLU, Mustafa** : Köy seyirlik oyunlarında yüz-yazma (makyaj), 7363 — Karagöz ve Kukla sanatçısı Taceddin Diker'le konuşma, 7461 — Karagöz Yarışması ve Metin Özlen'le bir konuşma, 7657.
- NASRATTINOĞLU, İrfan (ÜNVER)** : Hacı Bektaş Veli'yi anma törenleri - Açık oturum, Sf. 7469.
- NEFESLİ, Nizami** : Bir sergi : Anadolu köylerinden, Sf. 7586.
- ONK, Nizamettin** : Aras Boyu ozanlarından Âşık Ali (1820 - 1907), Sf. 7682.
- ORANSAY, Doç. Dr. Gültekin** : Nefes ezgilerinde çekirdek, başkanti ve ortalama ezgi, Sf. 7672.
- OY, Aydin** : Kitaplar arasında : «Zara Folkloru», Sf. 7402 — Hüseyin Rahmi'nin romanlarında halk hekimliği, 7587.
- ÖNDER, Ali Rıza** : Kayseri Halkbilimi çalışmaları ve «Kayserim» adlı kitap, Sf. 7361 — Folk-

- lorcularımız : İhsan Ozanoğlu, 7543 — Halk Ozanı Şerife Soykan, 7701.
- ÖNDER, Mehmet** : Dinî gelenekler ve semâ — Mevlevî âyinleri, Sf. 7502.
- ÖZDER, M. Âdil** : Düğünlerde süsleme araçları Sf. 7386.
- ÖZERGİN, Prof. Dr. M. Kemal** : İstanbul Yatırırları (III), Sf. 7285 — Ninniler, 7364.
- ÖZTELLİ, Cahit** : Benli Halime adlı bir ozan var mıdır, Sf. 7280 — Âşık Sefil Ali, 7508 — Âşık Sefil Ali üzerine yeni bilgiler, 7695.
- PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali** : Karacaoğlan'ın yeni bulunmuş dört şiiri, Sf. 7252.
- SAKAOĞLU, Dr. Saim** : Bir Denizli masalı : Ayağın diken batan horaz, Sf. 7225 — Bir Kelkit masalı : Keloğlan ile yılan, köpek, kedi ve balık, 7407 — Kitaplar arasında : «Âşık Garip hikâyesi», 7443 — (Atatürk Üniversitesi, Erzurum) Bitirme tezleri bibliyografyası, 7491 — Halk Şiiri ve Şairleri üzerine bazı ekler - notlar, 7535 — Bir İpsala masalı : Şaklacıkla Baklacık, 7714.
- SARISÖZEN, Müzaffer** : Halk Rakslarımızdan Hataylar, Sf. 7371.
- SAYGI, Osman** : Hasanoğlan Folkloru : Becan Dağı efsanesi, Sf. 7647.
- SOYLU, Sıtkı** : Mut çevresinde al basması, kırk basması, kırktan çıkma, Sf. 7264 — Şeyh Aliyüssemerkandî üzerine, 7541 — Eski İçil'de Abdallar, 7702.
- ŞENTÜRK, Ahmet** : Eski bir yazmadan muammlar, Sf. 7325 — Malatya'da hayvan hastalıklarının tedavisi, 7436 — Malatya'da giyim-kuşam, 7614.
- TAN, Nail** : Karagöz ve Kukla oyuncusu Talât Dumanlı, Sf. 7250 — Karagöz Sanatçısı Nevzat Açıkğöz'le bir konuşma, 7314 — Türkiye'de yağmur ve dolu dindirme uygulaması, 7347 — Üsküp (Skopje) Folklor Enstitüsü, 7385 — Japon Etnoloji Müzesi, 7474 — Ticaret folkloru : Satıcı sözleri, 7624.
- TANSUĞ, Saziha** : Türk köylerinde maskeli halk oyunları, Sf. 7305.
- TANYU, Prof. Dr. Hikmet** : Türkler arasında dinlerin tarihçesi (I), Sf. 7301 — (II), 7333.
- TAYLAN, Ertuğrul** : Çolaklı'da seyirlik oyunları, Sf. 7294 — Çolaklı'dan bulmacalar (bilmece-ler), 7670.
- TERZİBAŞI, Atâ** : Irak Türkmenlerinde yağmur duası ve sosyolojik değeri, Sf. 7427.

MURTAŞ, Prof. Dr. Faruk Kadri : Fındıkoğlu Hoca, Sf. 7559.

SUNBAŞ, Müyesser : Karahacılı Aşireti'nde çadır, Sf. 7398.

YGAR, Kâmil : Türkiye Folklor Sözlüğü üzerine, Sf. 7245 — Karagöz'ü nasıl yaşatabiliriz, 7390 - «İktisat Müze ve Arşivi» kurucusu Fındıkoğlu, 7576.

İGRUL, Dr. Mehmet : Mahmutgazi Köyünden derlenmiş maniler, Sf. 7404 — Devrent Deresi türküsü, 7696.

INA, Prof. Dr. Orhan : Aziz ve rahmetli dostum Fındıkoğlu, Sf. 7556.

KENMEZ, İbrahim : Ege Bölgemizde deve güreşleri, Sf. 7315.

KOĞLU, Sabahattin : Giysiler ve oyunlarıyla dünden bugüne Türk Folkloru, Sf. 7419.

TENGİL, Prof. Dr. Cavit Orhan : Bir sosyoloğun (Fındıkoğlu'nun) ölümü, Sf. 7567.

TÜNCÜ, A. Türabi : Yalvaç'ta «Gelin Okşama» âdeti üzerine, Sf. 7337.

ÜR, Hüseyin : Malatya'dan bir masal : Kilci Gocası, Sf. 7547.

USOY, Hamdi : Tarsus'tan bir masal : Padişah, Bezirci ve Oğlu, Sf. 7270.

GUNER, Muzaffer : Bektaşî şairi Hafız Baba, Sf. 7530.

SAL, Prof. Dr. Ahmet Edip : Semerkant'tan Çamlidere'ye atılan saçayak, Sf. 7425 — Kaybettiğimiz ozan : Sivaslı Âşık Tâlibi Coşkun, 7678.

SAL, Saffet : Halk sanatçıları, Sf. 7525.

ŞEKİZ, Atiye : İlgin manileri, Sf. 7603.

KÜTAŞIR, M. Şakir : Ziya Gökalp'ın folklor üzerine yazdıkları, Sf. 7247 — Ziyaeddin Fahri'yi de kaybettik, 7557.

ZİROĞLU, İlter : Kıbrıs Halk Oyunları çalışmaları, Sf. 7278 — Kıbrıslı destanlar ozanı Aynalı, 7350.

MACI, Ahmet : Şu Çavdır'ın Hanları türküsü (notası ve öyküsüyle), Sf. 7602 — Tellî Gelin türküsünün Tefenni varyantı, 7699.

RDIMCI, İlhan : Bayburt'ta bazı maddî folklor malzemesi ve fıkralar, Sf. 7219.

RMAN, Vecdi : Türk Atasözleri ve şiir, Sf. 7597.

VUZER, Halit Ziya : V. Uluslararası Türk Sanatı Kongresi, Sf. 7581.

DEKÇIOĞLU, Kâzım : Ünlü Ozan Seyrani ve heykeli üstüne, Sf. 7707.

NER, Cemil : Hatay'da gelenekler, tekerleme-ler, oyunlar, Sf. 7236.

YETİŞEN, Rıza : Naldöken Tahtacıları'nda sünnet düşünleri (XX), Sf. 7490

YUND, Kerim : Taşili'nde Kargatuzu - Aragonlt, Sf. 7476.

YÜCE, Dr. Nuri : Gözaydın'ın «Evliya Çelebi Seyahatnamesi», doktora tezi, Sf. 7324.

BİZE GELEN KİTAPLAR

Sf. 7229 — 7248 — 7298 — 7326 — 7354 — 7377 — 7410 — 7438 — 7452 — 7480 — 7489 — 7501 — 7511 — 7537 — 7545 — 7577 — 7583 — 7606 — 7626 — 7634 — 7649 — 7662 — 7684 — 7694.

T.F.A. (Türk Folklor Araştırmaları) : 15. Cildimiz ve cilt kapaklarımız, Sf. 7220 — I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi (23 - 30 Haziran 1975, İstanbul) 7246 — Uluslararası Karacaoğlan Semineri ve Şenlikleri, 7253 — 2. Yayın Kongresi Fikir, Sanat, Kültür Dergileri Komisyonu Raporu, 7295 — Halk Dansları Eğitim Merkezi resmen kuruldu, 7286 — Bir Karagöz Topluluğu Almanya'ya gidiyor, 7293 — Türk Halk Dansları Eğitim Merkezi kuruluş raporu, 7304 — I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi, 7313 — Türk Halk Oyunları Uzmanımız Fikret Değerli Belçika'da, 7342 — PTT. Karacaoğlan Anma Pulu çıkardı, 7331 — Karagöz Tasvirleri Yapımı Kursu, Karagöz Sanatçısı Mazhar Baba (Gençkurt) öldü, Doç. Dr. Metin And Japonya'da Asya Gölge Oyunları Semineri'ne katıldı, 7369 — Dijon XXX. Bağbozumu Halk Dansları Yarışması, 7435 — Konya «Türkiye Âşıklar Bayramı ve Folklor Semineri, 7442 — Dijon'da 1959-1975 yıllarında Altın Kolye'yi kazanan uluslar, 7445 — Dijon Yarışmasına katılan Türk Gurupu, 7446 — Osaka Millî Etnoloji Müzesi Türkiye'de araştırmalar yapıyor, 7475 — Derгимizin Ankara'daki satış yerleri, Konya'da yapılan 10. Türkiye Âşıklar Bayramı, 7482 — Laurence Piskan'ın İngiltere'de yayımladığı «Folk Musical Instruments of Turkey (Türkiye Halk Musikisi Çalgıları) kitabı, 7504 — Fikret Otyam'ın Sergisi, 7509 — Şair Osman Atilla Kitaplarını Afyon Gedik Ahmet Paşa Kütüphanesine bağışladı, 7529 — Kültür Bakanlığı 4 yeni müze açtı, 7530 — Türkmenistan'da «Leylâ ile Mecnun»un bir varyantı bulundu, — Dede Korkut Azerbaycan'da filme alındı, 7539 — Fındıkoğlu'nun ölümü üzerine Ailesi'nin ve İst. Üniversite-si'nin verdikleri ölüm ilanları, 7562 — Prof. Dr. Fındıkoğlu'nun kısa biyografisi 7565 —

YÖRÜK MATBAASI

Tipo ve Ofset
Tekniği ile

Bilumum Matbaa İşleri

Peykhane Sok.

Biröl İş Hanı

Çemberlitaş - İSTANBUL

Tel. : 27 06 05

damlıya damlıya göl olur

TÜRKİYE
İŞ BANKASI

paramızın... istikbalinizin emniyetidir

(Folklor : 70)

Geçen yıl yapılan Fındıkoğlu'nu anma toplantısı, 7569 — Millî Folklor Araştırma Dairesi'nin yeni binası ve adresi, 7582 — Nasreddin Hoca Gülmece Öyküsü Yarışması, 7591 — Perihan Balcı'nın «İstanbul Evleri» Sergisi Fransa'da, 7594 — Kaybettiğimiz folklorcularımız, 7643 — Dergimizin satış yerleri, 7658 — 27. yayın yılımız ve 16 cildimiz hakkında, 7670 — IV. İst. Festivali'nde yer alan folklor olayları, 7705 — Turizm ve Tanıtma Bakanlığı 21-25 Ağ'ta yapılmak üzere Türkiye Yöresel Halk Oyunları Yarışması düzenledi, 7697 — IX. Ohrid Festivali'ne İst. Turizm ve Folklor Derneği katılıyor, 7706.

EV

Sahibi olmak

SİZİN DE

Hakkınızdır

Yuva hesabımızla EV edinmenize yardımcıyız.

Asırlık tasarruf bankası

EMNİYET SANDIĞI

(Basın : 60102 — 71)

TFLEWAMUDOGGCEVNJEHYSRPMNHE

00000000000000000000000000

WMQXHK6AUSE

AD6TFUNHG

MZK6YE

N6IDO

A6B

**BANKANIZI
SEÇTİNİZ Mİ?**

demek ki
görüşünüz
kuvvetli...

TÜRK TİCARET BANKASI

EDİRNE'den KARS'a kadar yurdun her köşesinde hizmetinizde

(Folklor : 72)

(Radar R. — F. 73)

**LOKMAN MÜSTAHZARI
HALK SAĞLIĞI HİZMETİNDE**

- Ekza - 9 Ekzema merhemi
- Algo - Tablet Ağrı hapi
- Lokman - Tablet Ağrı hapi
- Algopirin Analjetik tablet
- Algo - Tablet 4 tabletik
- Moruvit - Vitamirle Kuvvet şurubu
- Kina - Kola İştah şurubu
- Anamur Burun ve göz damlası
- Meproil Tablet Sinir hapi
- Sollargen Granüle Ekzema - kaşıntı
- Sel de Gastrin Granüle Mide tozu
- Gastro Goutes Mide damlası
- Gastroguanil İshal kesici tablet
- Metegastrin Mide tozu
- Derivit Yara ve yanık merhemi.
- Lokman Çayı Afiyet çayı tozu
- Dover Tablet Öksürük ve bronşite
- Metekodin Öksürük hapi
- Metekodin Öksürük şurubu
- Algo - Wax Ağrı merhemi
- Algo - Wax Vazo Grip ve ağrılarda
- Algo - Wax Nazal Nezle merhemi
- Ma—ka—ta Basur merhemi
- Cuti - Cura Cilt losyonu
- Pedi - Cura Ayak banyosu
- Pilo - Cura Saç ilacı
- Lokman Kaşe ağrı kesici
- Panason (20 Gr. paket) Sağlık çayı
- Panason (50 Gr. alüm. kutu)
- Deriseptol Yara ve göbek
- Dr. Krom Diş patı

(Folklor : 74)

Son Baskı Tarihi : 2.7.1976

**istikbalinizin
garantisi
tasarrufunuz**

**tasarrufunuzun
garantisi**

**TÜRKİYE
GARANTİ BANKASI**

(Folklor : 75)

iş bakımında
eni bir dönem...

**KADENTLİ
grin®**
SEFFAF YESİL DİŞ MACUNU

Yepyeni, benzersiz bir diş macunudur Grin. Yeşil, saf ve hoş kokulu.
Doğu maddelerinden artıdır.
Temizleme ve beyazlatma gücü çok fazladır.
Silikondendir. Dişlere parlaklık ve beyazlık kazandırır.
Antibakteriyel dir. Bağıl termantasyonunu ortadan kaldırır, ağız kokularını giderir.
Fluorid'dir. Diş minerallerini güçlendirir, çürümeleri önler.

**HOS
BAG**

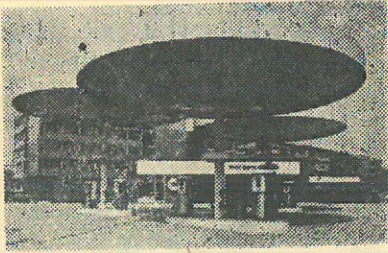
**SARAP
SANAYİNDE
KALİTE ve NEFASET
ÖRNEĞİNİ YİNE
TEKEL
SUNAR**

(Basın : 60013 — 76)

219

Beton şemsiyeler altında tam emniyet!..

Hizmete, ikmale ilişkin sorunlar mı gurluyor
gökyüzünde arabanız için. Fırtınaya tutulmadan
sığınmak gerekir. Mobil'in beton şemsiye-
leri altına.

Mobil

(Folklor : 77)

30 Eylül 1976

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

AĞUSTOS 1976

İÇİNDEKİLER : ~~~~~

- Sarıturcu Ali Ufki Beğ Konusunda Birkaç Düzeltme Doç. Dr. G. ORANSAY
- Bazı Cansızlardaki Güçleri İnsanlara Devretme Geleneği Selçuk AYTAZ
- Ziya Gökalp ve Karagöz . . . . . Süleyman ARISOY
- Van ve Yöresinde Söylenen Ninniler . . . . . Nedim ORTA
- 4. İstanbul Festivali'nde Karagöz Haftası . . . . . Gürsel HİNÇER
- Atasözleri Yönünden «Türk Folklor ve Etn. Bibliyografyası» . . . Aydın OY
- Naldöken Tahtacıları'nda Nişan (XXI) . . . . . Rıza YETİŞEN
- İlkokullarda Halk Oyunları . . . . . T.F.A.
- Prizren Kaynaklı Âşığı Bilinmeyen İki Destan . . . . . Nimetullah HAFIZ
- Millî Folklor Araştırma Dairesi'nin Adresi Yine Değişti . . . . . T.F.A.
- Bir Dede Korkut Varyantı : Güzel Ahmet Masalı . . . . . Hayrettin İVGİN
- IX. Ohrid Balkan Festivali ve Türk Gurupu . . . . . İhsan HİNÇER
- Giyim Kuşam Sözlüğü — 3 — . . . . . Wolfgang İbrahim CREMERS

DERGİMİZ 28 YAŞINA BASTI — BİZE GELEN KİTAPLAR

~~~~~

17. CİLT BAŞI SAYISI

SAYI: 325

KURUŞ: 300

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEFA ÇIKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ